יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 113	Łódź, Wtorek, 16 maja 1933 r.	עלפטער יאהרגאנג	לאדז, דינסטאג, כ׳ אייר תרצ״ג	№ 113

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אנגעשטרענגטע לאגע אין דאנציג

וואס היטלעריסטען האבען ערקלערט דעם הויך-קאמיסאר. — פוילישער גענעראל-קאמיסאר אינטערוועניערט וועגען שוץ פאר דער יוד. מינדערהייט. — ענין דאנציג אין ענגלישען פארלאמענט

דאנציג, 15 (ספ. טעל.)

דער היטלעריסטישער „דער פארפאסטען" האט היינט ארויסגעגעבען א קאמוניקאט אין וועלכען זיי דערצעהלען, אז פארשטעהער פון די נאציאנאל-סאציאליסטען האבען היינט געהאט א געשפרעך מיט׳ן דאנציגער הויך-קאמיסאר פון דער פעלקער-ליגע און איהם פערזיכערט, אז אין פאל ווען די היטלעריסטען וועלען איבערנעמען די מאכט אין דאנציג זעגען זיי פרידליך געשטימט בנוגע פוילען און זענען גרייט פון זייער זייט צו טון אלץ כדי צו פערזיכערען די פוילישע בירגער און דאס פוילישע פערמעגענס אין דאנציג. די פארטיי איז אויך דעצידירט צו רעספעקטירען די עקזיסטירענדע טראקטאטען, אויף וועלכע עס איז געשטיצט פוילענס רעכט און ווערט לאיאל אפהיטען די קאנסטיטוציע, גאראנטירט דורך דער פעלקער-ליגע.

דער קאמוניקאט שטעלט אויך פעסט, אז דער הויך-קאמיסאר האט די דאזיגע ערקלערונג אויפגענומען מיט צופרידענקייט.

דאנציג, 15 (ספ. טעל.)

דער פוילישער גענעראל-קאמיסאר אין דאנציג האט געהאט א שמועס מיט׳ן הויך-קאמיסאר פון דער פעלקער-ליגע וועגען שוץ פאר דער יודישער מינדערהייט אין דאנציג.

לאנדאן, 15 (ספ. טעל.)

אויף דער היינטיגער זיצונג פון ענגלישען פארלאמענט איז אריינגעטראגען געווארען אן אינטערפעלאציע, אין וועלכע מען פרעגט דער רעגירונג, צי די ענגלישע רעגירונג איז גרייט איבערצונעהמען דעם מאנדאט איבער דאנציג.

מיניסטער סיימאן האט ערקלערט, אז די דאנציגער קאנסטיטוציע זעהט נישט פאר קיין מאנדאט.

ראזענבערג איז ארויס פון לאנדאן מיט חרפה

לאנדאן, 15 (ספ. טעל.)

ווי די צייטונגען שרייבען, איז ראזענבערג ארויס פון לאנדאן א פולשטענדיג נידערגעשלאגענער און צובראכענער מענש.

אויף דער באהן-סטאציע איז פארגעקומען א גרויסע פיינדליכע דעמאנסטראציע געגען איהם. דער המון האט מאמענטענווייז אנגענומען א דראהענדע שטעלונג און עס האט אויסגעזעהען, אז ער וועט כאפען קלעפ.

איינער א פאסאזשיר, וועלכער האט זיך דער וואוסט, אז ער פאהרט צוזאמען מיט ראזענבערגען אין איין צוג, האט דורך אן׳אליארם אפגעשטעלט דעם צוג, ווייל ער וויל נישט פאהרען צוזאמען מיט ראזענבערגען. דער פאסאזשיר האט זיך נאכגעכאפט דערמיט, וואס ער האט געמוזט בעצאהלען שטראף פאר אפשטעלען דעם צוג.

אנטי-יודישע עקסצעסען אויף דער טשערנאוויצער אוניווערזיטעט

6 יוד. סטודענטען שטארק צושלאגען פון קוזיסטישע כוליגאנעס

טשערנאוויץ, 15 (י.ט.א. טעלעגראפיש)

אויף דער טשערנאוויצער אוניווערזיטעט זענען היינט אויסגעבראכען אנטי-יודישע אוגרוהען. די קוזיסטען זענען באפאלען די יודישע סטודענטען. 6 יודישע יורי-סטודענטען זענען שטארק צושלאגען געווארען. פאליציי און מיליטער האבען די אנפאלער פונאנדערגעטריבען. דער אנפיהרער פון די קוזיסטישע סטודענטען איז ארעסטירט געווארען.

וועגען דער לאגע אין דאנציג

פאריז, 15 (ספ. טעל.)

„זשורנאל דע דעבא" אינפארמירט וועגען שטרייק אין דאנציג, אז דער שטרייק האט ארומגענומען העכער 90 פראצענט פון די גייסטיגע ארבייטער.

די צייטונג שטרייכט אונטער די רוהיגע שטעלונג פון דער פוילישער רעגירונג, וועלכע האלט, אז די גאנצע פראגע דארף געלעזט ווערען דורך דער פערמיטלונג פון דער פעלקער-ליגע.

2.000.000 Złotych

קאנסטו געווינען,

אויב דו וועסט קויפען א לאס צו דער 1. קלאס פון דער 27. מלוכה-לאטעריע אין דער גליקליכער קאלעקטור פון

I. H. Littman

Łódź, Piotrkowska 32

tel. 144-72.

די ציהונג פון 1-טער קלאס קומט שוין פאר פון 18-טען ביז׳ן 23-טען מאי 1933.

כל הקודם זוכה!

אכטונג, בעקער-מייסטער!

דערמיט מאכען מיר אייך בעקאנט, אז היינט, דינסטאג, ד. 16 מאי, 4 נאכמיטאג קומט פאר צום ערשטען טערמין א

אלגעמיינע פערזאמלונג

פון אונזערע מיטגלידער

אין לאקאל פון בעקער-צעך פילסודסקיעגא 57.

אין פאל עס וועלען נישט קומען די געהעריגע צאהל מיטגלידער, קומט די פערזאמלונג פאר אין אייגענעם לאקאל צום צווייטען טערמין אין זעלבען טאג 7 א זייגער אווענד ביי יעדע צאהל מיטגלידער מיט פאלגענדען טאג-ארדנונג:

1) ערעפנונג; 2) טעטיגקייטס-בעריכט; 3) קאסע-בעריכט; 4) בעשטעטיגען דעם בודזשעט אויפ׳ן יאהר 1933; 5) וואהלען פון א סטארשי; 6) וואהלען פון 2 פאדסטארשיס; 7) וואהלען פון א פערוואלטונג, פערטרעטער און רעוויזיאנס-קאמיסיע; 8) פרייע פארשלאגען.

צוליב דער וויכטיגקייט פון דער טאג-ארדנונג בעטען מיר אלע אונזערע מיטגלידער פינקטליך צו קומען צו דער פערזאמלונג.

בעמערקונג: מיר בעטען אלע מיטגלידער צו רעגולירען זייער חוב בייטראג ביז צו דער פערזאמלונג, אין געגענפאל פערלירט איהר די שטימרעכט ביי די וואהלען ווי אויך נישט האבען קיין רעכט אנטייל צו נעמען אין דער פערזאמלונג, אנשטימונג מיט׳ן § 12 פון צעכן-סטאטוט.

די פערוואלטונג.

די קאסע פון פעראיין איז עפען היינט פון 3 נאכמ.

אגודה לזמרה ולספרות עברית „הזמיר"

פילהארמאניע-זאל, נארוטאוויטשא 20

היינט, דינסטאג, ד. 16-טען מאי, 8.30 אווענד

א גרויסער קאנצערט

אין פראגראם: מענדעלסאן בארטאלדי —

„וואלפורגיס-נאכט"

עס נעמען אנטייל: וועלט-בערימטער אבערקאנטאר

ישראל אלטער

(האנאווער)

געמישטער כאר און ארקעסטער פון „הזמיר"

פילהארמאניע-ארקעסטער און סאליסטען ר. לעווין (אלט) ז. לעווין (באריסאן), י. העכט (באס). אין ערשטען טייל וועט ה׳ י. אלטער זינגען פערש. אריעס און לידער.

דיר. פראפ. י. זאקס.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

אלע דארפען וויסען!

צום זומער סעזאן בעקומט איהר

רעשטען

פון די בעסטע קוואליטעטען בילליגער. טאמאשאווער און אנדערע נייעסטע מאדערנסטע מוסטערן פון הערען- און דאמען-שטאפען

פאר דאמען אויף פאלטענס, אויפקאסטיומען נאר ביי

מיט 30% בילליגער קומט און איבערצייגט אייך!

פאר מענער אויף אנציגער, אויף פאלטענס געדענקט דעם אדרעס

R. SZCZĘŚLIWY

5 גאוראמיעסקא 5, פראנט, 2. שטאק.

ערשט קלאסיגער

הערן-שניידער-אטעליר

א. ח. קוטשינסקי

3 פאמארסקא 3

מאכט בעקאנט, דאס צום פריהלינג- און זומער-סעזאן פיהרט ער אויס פערשידענע בעשטעלונגען לויט די לעצטע מאדעלען

צו צוגענגליכע פרייזען

MISTRZ KRAWIECKI

A. Ch. Kuczyński

3 Pomorska 3

מזל-טוב! א הערציגען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער מיטגלידין

פרל. בראניא אפאטאווסקא

צו דער חתונה פון איהר ליבע שוועסטער

סאלא אפאטאווסקא מיט ה׳ לעאן

שיין מיר ווינשען דעם פארל א גליקליך און צופרידען צוזאמענלעבען.

די פערוואלטונג פון לאדזער יודישען ספארט - פעראיין „טייפון", גלובנא 31.

דער פארשטעהער פון דער אגריקולטור-געזעלשאפט „הנוטע" אין א״י

פערבלייבט נאך אין לאדז

נאר עטליכע טעג

ערטיילט אינפארמאציעס וועגען קויפען 2550 אין ארץ-ישראל

פרדסים

אויף אויסצוצאהלען אין משך פון עטליכע יאר

גראנד-האטעל, צימער 230

פון 9 פריה ביז 2 און פון 5 נ״מ ביז 9.

אחרי מחלה כבדה וממושכה שבק חיים לכל חי בעלי ההבוב, אבינו היקר, חותנינו, זקנינו, אחינו. גיסינו ודודינו

נ״ע מנחם בן ר׳ וויינהאלט ז״ל

לעווקאוויטש

בשנת נ״ו לימי חייו.

הלויתו למנוחת עולמים תהיה היום יום ג׳ בהוב״ת בשעה 12 בצהרים ממעונו פילסודסקיעגא 14 (ווסכאדניא)

השרויים בצער עמוק

משפחתו המתאבלת

פאר

גאלד, ביזשוטעריע

און לאמבארד- סווימעס צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

מלחמה-שטימונג אין ענגלאנד

לאנדאן, 15 (ספ. טעל.)

די גאנצע ענגלישע פרעסע קאמענטירט מיט דער גרעסטער אויפמערקזאמקייט פאפענס רעדע אויף דער פערזאמלונג פון שטאלהעלם אין מינסטער.

די ענגלישע פרעסע שאצט אפ פאפענס ארויסטריט, ווי אלס פאכטן מיט דער שווערד און ווי אלס פראוואקאציע צו א קאנפליקט. די שטימונג פון דער פרעסע איז אזוי שטארק אנגעשטרענגט ווי די מלחמה וואלט ווירקליך שוין געהאנגען אויף א האר.

„ניו קראניקל" ערקלערט: „מוטערס, גרייט צו שפייז פאר די הארמאטען".

„דיילי עקספרעס" פרעגט: „מלחמה צי שלום?"

אין דעם דאזיגן טאן ווערט געהאלטן די גאנצע ענגלישע פרעסע.

לאנדאן, 15 (ספ. טעל.) אין אן'אינטערפעלאציע, וואס איז אריינגעטראגן געווארן אויף דער היינטיגער זיצונג פון ענגלישן פארלאמענט, ווערט געפאדערט פון דער ענגלישער רעגירונג צוזאמענצורופן אן'אויסערגעווייענליכע בעראטונג פון די קאאליציע-רעגירונגען וועגן שיצן די געמיינזאמע אינטערעסן געגן די דייטשן.

מיניסטער סיימאן האט געענטפערט, אז אין פאל עס וועט נויטיג זיין, וועט מען דאס נעמען אין אכט.

די יודישע בעפעלקערונג אין פראנקפורט

פראנקפורט (יט"א) דער דירעקטאר פון סטאטיסטישן אמט אין פראנקפורט ד"ר בוש שטעלט פעסט אויפ'ן סמך פון זיינע נייעסטע פארשונגען, דאס דער קאנפעסיאנעלער צוזאמענשטעל פון דער בעפעלקערונג אין מיטעל-יאהרען איז פאלגענדער: 178.200 קאטאליקען, 29.300 יודען, 22.500 אנגעהעריגע פון אנדערע רעליגיעס. פון די 198 יודישע חתונות אין י. 1932 זענען 56 ד. ה. 30 פראצ. געווען געמישטע. אין דעם זעלבן יאהר זענען פארעגיסטרירט געווארן 169 יודישע געבורטן און 351 טויט-פאלן פון יודען.

די דייטשע קענען נישט צאהלען די אויסלענדישע חובות

ווייל מען פיהרט אין אויסלאנד געגען זיי א האנדעלס-באיקאט

אזוי ערקלערט הוגענבערג

בערלין, 15 (ספ. טעל.)

דער הוגענבערגישער „מארגען" שרייבט, אז די דייטשן ווילן צאהלען די אויסלענדישע חובות, נאר זיי האבן נישט דערויף קיין דעוויזן. אין היינטיגן יאהר וועלן די דייטשן נישט קאנען צושטעלן פאר אויסלאנד די נויטיגע צאהל דעוויזן. די קרעדיטארן מוזן אויך נעמען אין אכט די האנדעלס-און פאליטישע אקציע, וואס איז אין אויסלאנד געווענדעט געגן דייטשלאנד, זיי דארפן זיך אויך ווענדן צו זייערע רעגירונגען, זיי זאלן פון אלץ, כדי די דייטשן זאלן בעקומען מעגליכקייטן צו צאהלן.

ד"ר שאכט האט פארבעטען אויף דעם 25 מאי קיין בערלין די אויסלענדישע באנקירן, וועלכע האבן די דייטשע אבליגאציע-באנדס.

„אלע יודען מוזען פולשטענדיג בעזייטיגט ווערען פון רעכטסלעבען"

ערקלערט דער רייכס-יוסטיץ-קאמיסאר דר. פראנק

בערלין, (יט"א) אין פלענאר-זאל פון פרייסישן לאנדטאג איז אפגעהאלטן געווארן א יוריסטן-פערזאמלונג מיט'ן אנטייל פון רייכס-יוסטיץ-מיניסטער דר. גירטנער, דעם שטאטס-סעקרעטאר שלעגעלבערגער און די יוסטיץ-מיניסטארן פון א רייהע דייטשע לענדער, אויף וועלכער עס האט געהאלטן א רעדע דער רייכס-יוסטיץ-קאמיסאר דר. פראנק. דר. פראנק האט ביי א שטורמישן בייפאל ערקלערט, אז דער פערבאנד פון נאציאנאל-סאציאליסטישע יוריסטן וועט קיינמאל זיך נישט אפזאגן פון דער פאדערונג, אז אלע יודען זאלן פולשטענדיג און אין יעדער פארם בעזייטיגט ווערען פון יורידישן לעבען.

מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטן דער פיהרער פון די נאציאנאל-סאציאליסטן אין פרייסישן לאנדטאג קובע, דער פרייסישער יוסטיץ-מיניסטער קערל און אנדערע.

פעראייניגטער קאמיטעט פון יוד. נאציאנאלער יוגענד אין פוילען

פאדערט צונויפצורופען ווי אמשנעלסטען דעם יודישען וועלט-קאנגרעס

ווארשא (יט"א) די עקזעקוטיווע פון פעראייניגטען באיקאט-קאמיטעט פון דער נאציאנאלער יודישער יוגענד אין פוילען האט בעשלאסען זיך צו ווענדען מיט אן אפעל צום ראבינער ד"ר סטעפען ווייז וועגן צונויפרופען אין דער נאהנטסטער צייט דעם יודישען וועלט-קאנגרעס

פראנצויזישע הלוואה פאר טערקיי

ראטיפיצירט דעם פראנצויזיש-טערקישן פריינדשאפט-אפמאך

פאריז, 15 (ספ. טעל.)

עס ווערט בעשטעטיגט די ידיעה וועגן א פראנצויזישער גרויסער הלוואה פאר טערקיי.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, איז נעכטן אונטערגעשריבען געווארן די ראטיפיקאציע-דאקומענטן פון פראנצויזיש-טערקישן פריינדשאפט אין ארביטראזש-אפמאך.

קאמף צווישען היטלעריסטען און היימוועהר אין עסטרייך

ווין, 15 (ספ. טעל.)

אויף דער עסטרייכישער פראווינץ זענען געקומען צו צוזאמענשטויסן צווישן די נאציאנאל-סאציאליסטן און די היימוועהר. עס זענען געקומען אויף איניגע ערטער צו שיסערייען און ביי ביידע צדדים זענען פארהאן פערוואונדעטע.

ענטהילט די מצבה אויפ'ן קבר פון בערעק יאסעלעוויטש

לובלין. אין צוזאמענהאנג מיט'ן יאהרצייט פון בעריהמטן יודישן העלד בערעק יאסעלעוויטש איז זונטאג פארגעקומען א פייערליכע גאטעסדינסט אין דער מהרש"ל שוהל פאר די יודישע זעלנער פון לובלינער גארניזאן אין דער אנוועזנהייט פון א רייהע פארשטעהער פון דער מיליטערישער מאכט און א גרויסן עולם יודען.

אויפ'ן בית-עולם אין שטעטעל קאצק איז אין זעלבן טאג פארגעקומען די פייערליכע ענטהילונג פון דער מצבה אויפ'ן קבר פון בערעק יאסעלעוויטש

פון לובלין איז ארויסגעפאהרען דעלעגאציעס מיט קרענץ פון ד.א.ק., מיליטערישן ראבינאט, יודישע קהלה און אנדערע.

געשטארבען א בעריהמטער יודישער געלעהרטער אין אונגארן

בודאפעשט (יט"א) דער אויך אינטערנאציאנאל-בעקאנטער אונגאריש-יודישער ביאלאג פראפ. פאול הארי איז די טעג געשטארבען אין יודישן קהלה-שפיטאל אין 64-טען לעבענס-יאהר. פראפ. הארי האט זיך בעריהמט געמאכט מיט זיינע פארשונגען אויפ'ן געביט פון ביאלאגישער כעמיע און האט פערפאסט א רייהע ווערטפולע ווערק. פראפ. הארי האט געהערט צו די ווייניגע יודען, וועלכע האבן דערגרייכט אן'ארדענטליכע פראפעסור אויף דעם בודאפעשטער אוניווערזיטעט.

א גרויסער דראנג צו איבערוואנדערונג איז די יודישע קאלאניעס אין סאוויעט-רוסלאנד

מאסקווע (יט"א) די ספקות, וואס זענען ענטשטאנען בעת אויסארבייטען דעם היי-יאהריגען איבערוואנדערונגס-פלאן, צי וועט געלונגען אויסצוגעפינען העכער 20 טויזנד איבערוואנדערער פאר דער היי-יאהריגער איבערוואנדערונג קיין קרים, אוקראינע און בירא-בידזשאן, האבן זיך נישט בערעכטיגט. די שטרעבונג איבערצוואנדערן אין אייבעם פון די דריי פונקטן, איז היי-יאהר גרעסער, ווי מען האט ערווארטעט. אין דער גרעסטער צאהל שטעט און שטעטלעך פערשרייבן זיך קאנדידאטן אויף איבערוואנדערער עטליכע מאל מעהר, ווי עס זענען פערהאן פאר דעם געגעבענעם פונקט ארדערס. אין אומאן צ. ב. האבן זיך געמאלדען איבערצוואנדערן 80 פאמיליעס, אין דער צייט, ווען ארדערס זענען געווען בלויז פאר 30. וויניצע האט בעקומען 15 ארדערס, און צום איבערוואנדערן האבן זיך פארעגיסטרירט 270 פאמיליעס. דאס זעלביגע קומט פאר אין א גאנצער רייהע אנדערע שטעט און שטעטלעך. די שטרעבונג אויסצוואנדערן פון די שטעטלעך דערקלערט זיך פון איין זייט מיט די דערנעהרונגס-שוועריגקייטן, וואס א רייהע שטעט און שטעטלעך פון אוקראינע און ווייסרוסלאנד מאכען היי-יאהר דורך, און פון דער צווייטער זייט — מיט די פערספעקטיוון אויף א זאטען לעבען פאר'ן קאלכאזניק, וואס די נייעסטע סאוויעטישע פאליטיק זאגט צו אין הסכם מיט סטאלינ'ס לאזונג ווערען פערוואנדלען דעם קאלכאזניק אין א פערמעגליכען".

די אויפנאמע פון נייע איבערוואנדערער איז היי-יאהר אין אלגעמיין העכער ארגאניזירט ווי אין די פריהערדיגע יאהרען.

Dr. med. H. LUBICZ

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7, טע. 141-32.
נעהמט אן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאכמ. און פון 5–8 אווענד, זונטאג פון 9-11 בייטאג.

קיין ארץ-ישראל
די ערשטע גרופע דעם 22 מאי
די צווייטע „ „ 6 יוני
אינפארמאציעס טעגליך פון 10–12 בייטאג און פון 4–6 נאכמ.
אין „תוצרת ארץ-ישראל" לאדז, שרודמיעסקא 3.

געשעפט-מאכער
אויף זומער-וואוינונגען ווייסען, אז שילדען און רעקלאמעס
אויף לייוואנד
זיין פיינסטער און אריגינעלער אויספיהרונג
מביליגסטען און בעלד בעקומט מען
ביים שילדען-מאלער
מ. דזיאלאשינסקי, שוו. יאקובא 5
בעמ. גרעסערע ערשטקלאסיגע שילדען פאר די שטעט אויך ביליג און שנעל.

Dr. Wajnberg
ספעציאליסט פון לונגען- הארץ-
און סקלעראז-קראנקהייטען
ציגעל-גאס 11, טעל. 126-02
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אוו.

אויגען - קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען - קראנק (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

וויכטיג נייעס!
„עסיס" (קאנסערוו. רטער ארץ-ישראל-פאמעראנץ)
„עסיס" איז איינע פון די בעסטע פעריהיטונגס-מיטלען געגען פערשיד. קראנקהייטען צוליב דעם, וואס ער ענטהאלט א גרויסע צאהל וויטאמינען און אלקאלישע סיגערעל-זאלצען.
„עסיס" איז א זעהר גוט געטראנק פאר שוואכע און קראנקע.
„עסיס" איז א זעהר ווירקזאם מיטעל פאר קינדער, ווייל עס ענטהאלט דעם זעלבען וויטאמין ווי טרון.
זארגט פארן געזונט פון אייערע קינדער!
גיט זיי דעם „עסיס" (קאנסערווירטען פאמעראנץ), וועלכע איז אנערקענט דורך די בעסטע דאקטוירים אין פוילען.
צו בעקומען אין „תוצרת ארץ-ישראל", שרודמיעסקא 3, טעל. 193-42.

ווארנונג!

דערמיט ווארן איך די פערוואלטונג פון וועבער - קאאפעראטיוו „פראגרעסס", אז אזוי ווי איך בין געווען מיט ה' פרידריך, קעראוניק פון „ארט" ביים ראבינאט אין גמינע און א דאנק זיינע ערקלערונגען האט דער ראבינאט געהערט, אז די 2 קראפט-שטיהל האט די געז. „ארט" מיר איבערגעגעבען שוין דאס דריטע יאהר און יעצט ווייל דער קאאפעראטיוו פערכאפען די שטיהל שלא כדין און ווייל אפילו צו א דין-תורה נישט קומען.

איך גיב זיי צייט 24 שעה, אויב זיי וועלען מיך נישט צולאזען צו די 2 שטיהל-ארבייט, וועל איך זיין געצוואונגען די זאך איבערצוגעבען דער פראקוראטור.

מיט אכטונג יואל צירלעוויטש
לימאנאווסקיעגא 28.
2559

7 קלאסיגע לעהר-אנשטאלט
„תחכמוני"
אין לאדז, שיענקיעוויטשא 3.
די ליטונג פון „תחכמוני" מאכט בעקאנט, אז איינשרייבונגען פון נייע שילער ווערען אנגענומען אין אלע קלאסען ווי אויך פאר ענטוויקעלטע קינדער פון 5 יאהר אין A* (פארבערייטונגס-קלאס).
די אלע פארמאליטעטן מיט דער שול-מאכט ערלעדיגט די קאנצעלאריע פון שולע טעגליך פון 9 ביז 2 און פון 5 ביז 8 אווענד.
אכטונג עלטערן!
דער „תחכמוני" צייכנט זיך אויס מיט זיין זארגפעלטיגער יודישער ערציהונג פון קינד.
דער „תחכמוני" האט בעוויזען אין משך פון זיין ערשטען יאהר פון זיין עקזיסטענץ אויסצופיהרען דעם ברייטען פראגראם פון למודי-קדש און למודי-חול צו דער גרעסטער צופרידענהייט פון דער ליטונג און עלטערן.

די נייעסטע מאדעלען
פון זומער-שיך
און פלעציאנקעס
אין א רייכער אויסוואהל עמפפעהלט
A. Ogórek
11 ZAWADZKA 11.

דער שווערגעטראפענער פאמיליע קאזלאווסקי
צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זייער אונפערגעסליך
ליב טעכטערל און שוועסטער
ב"ע מלכה
דריקט אויס דעם אינגסטיגען מיטגעפיהל
פאמיליע גרינבערג.

פראטעסט-אקציע אין אמעריקא

געגען דעם היטלעריסטישען רעזשים און די יודען-פערפאלגונגען אין דייטשלאנד

300 יודישע און קריסטליכע ארגאניזאציעס אין אמעריקא שטיצען די באיקאט-אקציע געגען דייטשלאנד. — גרויסע קאנפערענץ" גערופען פון דער אמעריקאנער-ליגע פאר מענשענרעכט

נ י ו - י א ר ק (יט"א) דער שריפטשטעלער-פערבאנד, וואס בעהמט ארום 2000 אמעריקאנער שריפטשטעלער, האט פערעפענטליכט א רעזאלוציע, וועלכע איז דורכגעלאזט פון שריפטשטעלער-פערבאנד ארויסגעשיקט געווארען צום אמעריקאנישען ארבייטס-מיניסטער. אין דער רעזאלוציע פאדערט דער אמעריקאנער שריפטשטעלער-פערבאנד אנצונעהמען אלע נויטיגע שריט כדי צו ערמעגליכען צו קומען קיין אמעריקע די פערפאלגטע דייטשע שריפטשטעלער אלס פאליטישע פליטים.

נ י ו - י א ר ק (יט"א) דאס פרעזידיום פון דער ניו-יארקער פארמאצעוטען-קאנפערענץ, וואס רעפרעזענטירט 5000 פארמאצעוטען, האט אנגענומען א רעזאלוציע וואס שטעמפעלט שארף די יודען-פערפאלגונגען אין דייטשלאנד. די אמעריקאנער רעגירונג ווערט אויפגעפאדערט אין דער רעזאלוציע אנצונעהמען שריט כדי צו לינדערען די לאגע פון די דייטשע יודען.

ד ע ט ר א י ט (יט"א) דער 10-טער מאי איז אין דעטראיט געווען א טאג פון תענית און פראטעסט-מיטינגען געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד. די אקציע איז ארגאניזירט געווארען דורך דעם יעדר-העיר, רבנישען ראט, מזרחי און אנדערע ארטאדאקסישע גרופען.

פון 4 א זייגער זענען אלע יודישע געשעפטען און ווארשטאטען אין דעם טאג געווען געשלאסען. אין אלע שוהלען זענען געהאלטען געווארען רעדעס, מען האט געזאגט קינות און אנגענומען פראטעסט-רעזאלוציעס.

ק ל י ו ו ל ע נ ד (יט"א) די ארטיגע גייסטליכע פון אלע רעליגיעס האבען פראקלאמירט דעם פערגאנגענעם זונטאג אלס טאג פון תפילות געגען די היטלעריסטישע גרויזאמקייטען אין דייטשלאנד.

אין אלע טעמפלען האט מען תפילה געטאן, אז דייטשלאנד זאל זיך אפזאגען פון איהר פאליטיק פון רעליגיעזער און ראסישער אונטערדריקונג.

נ י ו - י א ר ק, 15. (יט"א טעלעגראפיש) אויף דער איניציאטיוו פון דער אמעריקאנער ליגע פאר מענשענרעכט, איז נעכטען אווענד פארגעקומען א גרויסע קאנפערענץ געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד. אין דער קאנפערענץ האבען זיך בעטייליגט פערטרעטער פון 300 אמעריקאנער ארגאניזאציעס. מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען די בערימטסטע פערזענליכקייטען יודען און קריסטען. ס'איז אנגענומען געווארען א בעשלוס, צו פערשטארקען די באיקאט-אקציע אויף אלע סחורות וואס שטאמען פון דייטשלאנד אזוילאנג, ביז די יודען אין דייטשלאנד וועלען נישט פולשטענדיג צוריקגעשטעלט ווערען אין זייערע רעכט.

ס'איז אויך בעשלאסען געווארען, אז דער באיקאט-קאמיטעט אין אמעריקע זאל זיך שטעלען אין קאנטאקט מיט די באיקאט-קאמיטעטען אין ענגלאנד, פראנקרייך און אין פוילען.

ערב די זיצונג פון רייכסטאג

ב ע ר ל י ן, 15 (ספ. טעל.)

אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס אויף מיטוואך ווערט צוזאמענגערופען דער רייכסטאג, האט דעפ. לעבע. אין נאמען פון דער סאציאל-דעמאקראטישער פראקציע, זיך געווענדעט צו דער מאכט וועגן שטעלען צו דיספאזיציע די פערזיגעלטע סאציאלדעמאקראטישע ביורא אין רייכסטאג און צו בעפרייען די ארעסטירטע סאציאליסטישע דעפוטאטען, כדי זיי זאלען נאך קאנען זיך בעטייליגען אין דער זיצונג.

„דזשאינט פארעין קאמיטע"

ווארענט געגען צוזאמענשטויסען צווישען יודען און פאשיסטען אין לאנדאן

ל א נ ד א ן, (י.ט.א.) דער „דזשאינט פארעין קאמיטע" האט פערעפענטליכט אנ'ערקלערונג אונטערגעשריבען דורך הרב הכולל ד"ר הערץ, ה' נעוויל לאסקי און לעאנארד מאנטעפיארע, אין וועלכער עס ווערט געזאגט: מיר האלטען פאר אונזער פליכט צו לענקען די אויפמערקזאמקייט פון דער יודישער עפענטליכקייט אויף דער ערנסטער לאגע, וואס ענטשטעהט צוליב די צוזאמענשטויסען צווישען יודען און פאשיסטען אין ענגלאנד. עס איז נישט אונזער קאמפעטענץ אויסצופארשען די פאקטען אדער פעסטשטעלען די פעראנטווארטליכקייט. מיר ווילען אבער אויסדריקען אונזער איבערצייגונג דאס אנגעהמענדיג, אז די געשעהענישען ווערען פראוואצירט דורך'ן אנדערען צד, דיסקרעדיטירט דאך דער אנטייל פון יודען אין אזעלכע צוזאמענשטויסען די ענגליש-יודישע געמיינשאפט און קען בלויז ברענגען שאדען דער גרויסער זאך, וואס איז אונז אלעמען אזוי טייער.

קראנץ פון יודישע ארבייטער-זידלונגען

ארום די עקזיסטירענדע קאלאניעס אין ארץ-ישראל

י ר ו ש ל י ם (יט"א) די לייטונג פון קרן-קימת איז צוגעטרעטען צו א נייער גרויסצוגיגער קאלאניזאציאנס-ארבייט, וואס זאל פון איין זייט פערגרעסערען די צאהל יודישע זידלונגען אין א"י און פון דער צווייטער זייט שאפען ארבייטס-מעגליכקייטען פאר די ניי-איינוואנדערענדע יודישע ארבייטער. עס האנדעלט זיך וועגען שאפען א קראנץ פון יודישע ארבייטער-זידלונגען ארום די עקזיסטירענדע יודישע קאלאניעס אין ארץ-ישראל. צו דעם צוועק קויפט אויס דער קרן-קימת ערד-שטחים ארום די יודישע קאלאניעס, אויף וועלכע עס ווערען בעזעצט די ארבייטער, וועלכע זענען בעשעפטיגט אין דער געגענבעבער קאלאניע. נאך דעם ווי דיער ווירטשאפט וועט זיך ווי געהעריג ענטוויקלען, וועלען זיי פערוואנדעלט ווערען אין פולע קאלאניסטען און וועלען זיך אפזאגען פון דער לוין-ארבייט אין דער קאלאניע. די נייע ארבייטס-פלעצער וועלען אזוי ארום בעפרייט ווערען פאר די פרישע עולים. אזוי ארום רעכענט דער קרן-קימת צו פערגרעסערען זיין באדען בעזיץ מיט א נייער גרויסער איינוואנדערונגס- און קאלאניזאציאנס-אקציע.

א פראיעקט פון אנ'אינערליכער הלוואה אין א"י

י ר ו ש ל י ם (יט"א) די איינציגע ענגלישע צייטונג אין ארץ-ישראל „פאלעסטיין פאסט" האט פערעפענטליכט אנ'ארטיקעל, וואס ענטוויקעלט א פלאן פון א גרויסער אינערליכער הלוואה אין א"י, וואס זאל זיין פערוועדעט אויף גרויסצוגיגע און אלגעמיין-נוציגע אינוועסטיציעס.

דער אויטאר פון ארטיקעל ווייזט אן, דאס אין די א"י-בענק ליגען דעפאזיטען אויף א סומע פון 7 מיליאן פונט און דער דאזיגער גרויסער קאפיטאל ווערט בכלל נישט אויסגענוצט און ליגט אומבעוועגליך אין די באנק-קאסעס. עס זענען באטירליך פערהאן פיל מעגליכקייטען פראדוקטיוו צו פערווענדען דעם דאזיגען קאפיטאל אין פערשידענארטיגע אונטערנעהמונגען, וועלכע פאדערען אבער ענטשפרעכענדע פאך-קענטענישען און זענען פערבונדען מיט דער נארמאלער ווירטשאפטליכער ריזיק. די א"י-בענק זענען צו אזא פערוועדונג פון זייערע דעפאזיטען נישט צוגעפאסט, דעריבער בלייבען די דאזיגע בעדייטענדע קאפיטאלען בכלל נישט אויסגענוצט.

דער אויטאר פון ארטיקעל ווייזט אן, דאס די א"י-הלוואה פון י. 1927 איז געדעקט געווארען אין ענגלאנד גאנץ שנעל, ווייל עס הערשט צוטרוי צו דער פאליטישער ווירטשאפט פון דער א"י-רעגירונג, וועלכע קאן זיך ארויסווייזען מיט בורזשעט-איבערשוסען אפילו אין די לעצטע קריזיס-יאהרען אויף דער גאנצער וועלט, וועלכע האבען פערוואכט ריזיגע בודזשעט-דעפיציטען אין אלע לענדער. די א"י-רעגירונג וואלט לויט'ן מיינונג בעדייטענדע הלוואה וואס זאל סובסקריבירט ווערען אין דער ערשטער רייה אין א"י גופא. אנשטאט צו דעפאנירען געלד אין די בענק וואלט מען גאנץ גערן געקויפט די הלוואה-אבליגאציעס, וועלכע בעזיצען די גענוגענדע גאראנטיעס, די פאנדען פון דער הלוואה וואלט מען געקאנט אויסנוצען אויף א רייה אינוועסטיציעס פון גרויסער ווירטשאפטליכער בעדייטונג פאר'ן גאנצען לאנד ווי למשל אויף צו רעגולירען די וואסער-פערזארגונג אין א"י פאר די שטעט און פאר דער לאנדווירטשאפט. עס קומען אויך אין בעטראכט פיל אנדערע ווערטפולע אינוועסטיציע-מעגליכקייטען.

א בלוטיגער אנפאל

ל ע מ ב ע ר ג, 15 (טעלעפאניש)

אין בושאוא איז נעכטען אין אווענד געמאכט געווארען אנ'אנפאל ביי וועלכען עס איז דערשאסען געווארען דער סעקרעטאר פון ראמאן דמאווסקי, רודזשינסקי און מאיאר אוואק, דער סעקרעטאר פון דער „סטראני נאראדאווי" איז שווער-פערוואונדעט געווארען.

די אנפאלער האט מען נישט געכאפט.

„בריסקער" פראצעס דעם 10 יולי

וו א ר ש א, 15 (טעלעפאניש)

דער בענייטער פראצעס פון די געוו. „בריסקער" וועט פארקומען דעם 10 יולי.

גרויסער פראטעסט-מיטינג פון בעלגישע אינטעלעקטועלע און פאליטיקער אין גענט

ב ר י ס ע ל, (יט"א) אין דער פלעמישער אוניווערסיטעט-שטאט גענט, וועלכע האט א גאנץ קליינעם יודישען ישוב פון עטליכע צענדליג משפחות איז פארגעקומען א גרויסער פראטעסט-מיטינג געגעז די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד. אין מיטינג האבען זיך בעטייליגט העכער 3000 מאן. מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען איינינע דעפוטאטען, גייסטליכע, פראפעסארען פון אוניווערסיטעט און ליטעראטען.

יודישער כירורג פון מינכען איינגעלאדען קיין באזעל

ב ע ר ל י ן, (יט"א) דער „בייערישער קוריער" טיילט מיט, אז דער בעקאנטער יודישער קרעבס-פארשער הויפראט ד"ר אדאלף טיילהאבער פון מינכען איז איינגעלאדען געווארען קיין באזעל דורך דעם וויסענשאפטליכען אינסטיטוט פון דער דארטיגער כירורגישער קליניק. ד"ר אדאלף טיילהאבער איז דער פאטער פון בעקאנטען בעפעלקערונגס-סטאטיסטיקער ד"ר פעליקס טיילהאבער.

עסטרייך שיצט נישט די רעכט פון עסטרייכיש-יודישע ליטעראטען אין דייטשלאנד

וו י ע ן, (יט"א) דער שוץ-פערבאנד פון עסטרייכישע שריפטשטעלער האט זיך געווענדעט מיט א טעלעגראפישען אפעל צום עסטרייכישען געזאנדטען אין בערלין, ער זאל בעשיצען די רעכט פון די עסטרייכישע ליטעראטען אין צוזאמענהאנג מיט דער פערניכטונג פון „יודישע ביכער" אין דייטשלאנד.

דער עסטרייכישער געזאנדטער איז געבעטען געווארען צו אינטערווענירען ביי דער דייטשער רעגירונג, דאס די פערניכטונג זאל נישט ארומנעמען די ביכער פון שניצלער, וואסערמאן, ווערפעל און סטעפאן צווייג, ווייל דאס איז א פערמעגענס-פערניכטונג פון עסטרייכישע בירגער. דער עסטרייכישער געזאנדטער אין דייטשלאנד האט אויף דער ווענדונג בכלל נישט געענטפערט.

דרום-אפריקע בעשטימט א האנדעלס-פארשטעהער אין א"י

י א ה א נ ע ס ב ו ר ג (יט"א) די רעגירונג פון דרום-אפריקע האט בעשטימט דעם בעקאנטען דרום-אפריקאנישען ציוניסטישען עסקן ה' מיכאעל חאסקעל אלס איהר ערן-האנדעלס-פארשטעהער אין א"י. די אויפגאבע פון ה' חאסקעל וועט זיין צו בעלעבען די האנדעלס-בעציהונגען צווישען די ביידע לענדער.

ה' חאסקעל האט געשפענדעט בעדייטענדע סומען פאר'ן קרן-היסוד און קרן-קימת. ה' חאסקעל וועט זיך בעזעצען אויף שטענדיג אין ירושלים.

א קאלאניע פון יודען-קריסטען אין ארץ-ישראל

י ר ו ש ל י ם (יט"א) אין דרום-ארץ-ישראל זאל אין קורצען געגרינדעט ווערען א לאנדווירטשאפטליכע קאלאניע פון יודען-קריסטען. לויט'ן אויפטראג פון דער „דעבריין קריסטיען עליענס" האט סער לעאן לעוויסאן אבגעקויפט 2000 דונאם ערד נישט ווייט פון עזה. עס ווערען אויך געפיהרט פערהאנדלונגען וועגען אבקויפען אנדערע ערד-שטחים.

געשטארבען א בעדייטענדער יוד.-פראנצויזישער זשורנאליסט

פ א ר י ז, (יט"א) אין עלטער פון 64 יאהר איז דא געשטארבען דער לייטער פון פאליטישען דעפארטאמענט אין דער האוואס-אגענטור סימאן הערש. דער פערשטארבענער האט געהערט צו די בעסטע פראנצויזישע פאליטישע שרייבער און איז געווען קאמאנדאר פון עהרען-לעגיאן.

וואכען לאנג האבען אנגעהאלטען

היטלעריסטישע פאגראמען אויף יודען אין כעמניץ

יעקב לעשצינסקי שרייבט פון פראג צום „פארווערטס": „מיר וויסען נישט אפילו א הונדערטחלק פון דעם, וואס עס איז די לעצטע וואכען פארגעקומען מיט יודען אין דייטשלאנד. מען האט אין דער פראווינץ געשלאגען און געמארדעט, און קיינער ווייסט נישט דערפון. מיר האלטען דעריבער פאר וויכטיג איבערצוגעבען אזעלכע ידיעות, וועגען וועלכע מיר זענען זיכער, אז זיי זענען אבסאלוט ריכטיג און בעשטעטיגט. אזעלכע ידיעות קאנען מיר דאס מאל ברענגען וועגען דער אינדוסטריעלער שטאט כעמניץ. אין כעמניץ זענען געווען צוויי פאגראםכוואליעס. די ערשטע פאגראם-כוואליע האט זיך אנגעהויבען דעם 8-טען מערץ און האט זיך געצויגען ביז דעם 17-טען מערץ. מען האט ארעסטירט 70 יודען דעם 8-טען מערץ. און פון דעם טאג אן האבען זיך אנגעהויבען אנפאלען אין די גאסען, ארייבגעריסען זיך אין די געשעפטען און אין די וואוינונגען, שלאגען, חוזק מאכען, פיהרען אין די גאסען גרופעס יודען, זיי זאלען צו-אפקראצען פון די ווענט קאמוניסטישע פאסטערס, און טאן נאך אזעלכע ארבייטען.

ווי אזוי זענען פארגעקומען די ארעסטען? עס איז א געוועהנליך בילד, וואס מען האט געקאנט זעהען אומעטום:

מען האט זיך אריינגעריסען אין דער וואוינונג פון פאבריקאנט פלוג. מען האט געזוכט דעם זוהן פון דעם פאבריקאנט. געקומען זענען היטלער„שטורמיסטען" אין אוניפארמס. דעם זוהן האט מען נישט געטראפען. האט מען גענומען דעם פאטער. דערביי האט מען ערקלערט אפען, אז דעם זוהן וויל מען „אביסעל שיסען".

דער דאקטאר זיכעל איז אפגעפאהרען פון כעמניץ. ער האט אנגעפרעגט ביי דער פאליציי, צי האט מען עפעס געגען איהם, און אויב יא, איז ער גרייט זיך צו שטעלען פאר דער רעגעלער פאליציי. דער ענטפער איז געווען, אז געגען איהם זענען נישט פערשריבען קיין שום חטאים. ווי באלד ער איז צוריקגעקומען קיין כעמניץ, האבען זיך אריינגעריסען אין זיין וואוינונג „שטורמיסטען", האבען איהם מערדעריליך געשלאגען, געמאכט איהם א לאך אין קאפ, און מ'האט איהם געמוזט אפפיהרען אין שפיטאל. זיין פרוי האט בעקומען א נערוועןאטאקע.

דעם 19-טען מערץ האט מען זיך אריינגעריסען אין דער וואוינונג פון דעם זאקען-סוחר הירשאוויץ, און מען האט איהם אזוי „כעארבייט", אז ער איז געלעגען א גאנצע וואך אין שפיטאל.

אין כעמניץ לעבט א יודישער בארבער מיט'ן נאמען קאהאן. נאך קליינער פראנץ יאזעף האט איהם געגעבען דעם טיטעל בארבער, מסתמא פאר געלד-הלוואות. האט מען איהם ארעסטירט. בייגאכט האט מען איהם פון טורמע ארויסגענומען, געשלאגען, געפייניגט, געשטעלט אויף די קניה, פערוואונדעט אין קאפ. ער איז ארויס פריי נאכדעם, ווי ער האט איינגעוויליגט אונטער-צושרייבען, אז מען איז זיך מיט איהם בעגאנגען זעהר „יושר'דיג". ארעסטירט איז אויך געווען דאקטאר פוקס, דער כעמניצער ראבינער.

די צווייטע פאגראם-כוואליע האט זיך אנגעהויבען דעם 26-טען מערץ, נאך דעם ווי מען האט ווי דער ארעסטירט 40 יודען.

אפשר וועט געריגג אפלייקענען די אלע אוןבען-געבראכטע פאקטען? זענען פערהאן עדות, וועלכע זענען גרייט צו קומען אין געריכט און בעשטעטיגען די אלע פאקטען.

לאדז, 16 מאי 1933

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 16 מאי 1933

די טראגעדיע פון דער דייטשער סאציאל-דעמאקראטיע

ביסלעכווייז הויבען זיך אָן אויפצוקלערען די אומשטענדען ביי וועלכע עס איז פאָרגעקומען די געוואַלדיגע קאַטאַסטראָפע פון דער דייטשער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע. אין די דייטשע בלעטער קאָן מען וועגען דעם גאָרנישט געפינען. אין דער איצטיגער דייטשער פרעסע, סיי פון די נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען, סיי אין די אַנדערע צייטונגען וועלכע לויפען נאָך די נאַצי, איז די סאָציאַל־דעמאָקראַטיע געשטאָרבען און די בלעטער ווייזען נישט אַרויס קיין שום אינטערעס צו דער פראַגע ווי אַזוי דאָס איז פאָרגעקומען. קיין שום סאָציאַליסטישע און בכלל פּראָגרעסיווע בלעטער איז אין דייטשלאַנד איצט נישט פאַרהאַן אַזוי אַז ידיעות אָפּגעהאַקטע, אָפּגעריסענע וועגען די וואַנדלונגען פון דער אַרבייטער־באַוועגונג אין דייטשלאַנד און פון איהרע אָרגאַניזאַציעס קאָן מען בלויז געפינען ווען פון די אויסלענדישע צייטונגען.

אין דער אויסלענדישער פרעסע איז די טעג געווען געדרוקט די ידיעה, וועלכע עס האָט געהאַלטען אויף דער לעצטער פאַרטיי־קאָנפערענץ פון די סאָציאַל־דעמאָקראַטען דער פיהרער פון דער פאַרטיי וועלס. אין דער רעדע האָט וועלס קאָנסטאַטירט מיט דער גרעסטער ביטערקייט דעם פאַקט פון פולשטענדיגער אָהנמעכטיגקייט פון דער פאַרטיי, וועלכע איז ביז גאָרנישט לאַנג געווען איינע פון די מעכטיגסטע און צום בעסטען אָרגאַניזירטע אין דער וועלט. איצט געפינען מיר אין דער פרעסע פרטים פון דער קאָנפערענץ, פון וועלכע עס איז צו זעהען אַז דאָס, וואָס עס לעבט איצט דורך די דייטשע סאָציאַל־דעמאָקראַטיע איז נישט קיין געוועהנליכע קאַטאַסטראָפע דאָס איז אַ טיפע היסטאָרישע טראַגעדיע.

די איבעריגע שפּאַלטונג האָט זיך אָנגעהויבען באַלד ווי היטלער איז געקומען צו דער מאַכט; די האָט אָנגענומען בעזונדערס שאַרפע פאָרמען ווען עס איז געשטעלט געוואָרען די פראַגע ווי אַזוי אָפּצוהיטען אויב שוין נישט די פאַרטיי אַלס פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע, איז לכל הפחות די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען די פרייע געווערקשאַפטען, אויף וועלכע די פאַרטיי האָט זיך געשטיצט. די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען, וועלכע זענען נאָר וואָס פאַרגרעמירט און צוראַבירט געוואָרען דורך די היטלער־ראוצעס, האָבען מיט זיך פאָרגעשטעלט נישט בלויז אַ ברייטען און מעכטיגען אָרגאַניזם, נאָר זיי האָבען פערמאָגט אויך ריזיגע געלד־מיטלען און גרויסע פערמעגענס. אין בערלין זענען פאָרגעקומען פיל בעראַטונגען צווישען די לייטענדע פערזענליכקייטען פון די פעראיינען און פון דער פאַרטיי און עס זענען בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַגען, ווי אַזוי צו פערהיטען פון פּאָגראָם די פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס און זייערע פערמעגענס, און באַלד האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז עס איז פערהאַן אַ גרויסע גרופּע וועלכע איז דורכאויס דערפאַר, מען זאָל איינגיין אויף אַ קאָמפּראָמיס און אויף אַזאַ וועג ראַטעווען די פעראיינען. די פאַרטיי ־ פיהרער פון זייער זייט זענען געווען געגען קאָמפּראָמיס, ווייל זיי האָבען איינגעזעהען אַז קיין שום קאָמפּראָמיס וועט די פּראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס נישט אָפּראַטעווען פון דער פערניכטענדיגער האַנד פון דער נאַצי־מאַכט.

וואָס בעהנטער עס איז געוואָרען צום ערשטען מאַי, זענען די מיינונגס־פערשידענהייטען אויף דעם באָדען געוואָרען אַלץ שאַרפער. עס ווייזט זיך איצט אַרויס, אַז אַ וואָך פאַר דעם 1־טען מאַי האָבען די היטלעראַוצעס געשטעלט די פראָפ. פעראיינען אַן אולטימאַטום: אויב די לייטונג פון די פעראיינען וועט נישט שטעלען זיך אויפ'ן באָדען פון דער נאַציאָנאַלער פייערונג פון ערשטען מאַי און וועט נישט ברענגען איהרע מאַסען אויף דער פייערונג דאַן וועלען אויפ'ן צווייטען טאָג די פראָפ. פעראיינען פערניכטעט ווערען.

דער דאָזיגער אולטימאַטום האָט געהאַט די ווירקונג, וואָס די פיהרער פון די פעראיינען האָבען ערקלערט ענטשיידען, אַז זיי טרעטען צו צו דער פייערונג און איינער פון זיי האָט אַפילו פערעפענט ליכט אין „בערלינער טאַגעבלאַט" וועלכער מאַכט איצט מיט, ווי בעקאַנט, די עקעלהאַפטיגע מעשים פון אַלע איבעריגע ברוינע בלעטער, אַ גאַנצען הימן לכבוד דעם „טאָג פון דער נאַציאָנאַלער אַרבייט" זיין נאָמען איז פּאָרטמוענדלער. אָבער וואָס האָט זיך אַרויסגעוויזען? ווי אין אַלע ענליכע פראַגען האָבען די נאַצי אויך דאָסמאָל „ריטערליך" געהאַלטען זייער „וואָרט" :הגם די פראָפ. פעראיינען זענען אָפיציעל צוגעטראָטען צו דער מאַי־פייערונג לויט'ן נוסח געבעלס, זענען אויפ'ן צווייטען טאָג די פראָפ. אָרגאַניזאַציעס (די פרייע געווערקשאַפטען, וואָס האָבען זיך געפינען אין די הענד פון די סאָציאַליסטען)(פּאָגראָמירט געוואָרען, מען האָט די בעלאַגערט מיט האַרמאַטען און קוילענוואַרפערס, אַרעסטירט די סעקרעטאַרען, צוגענומען די קאַסעס, קאָנפיסקירט די פערמעגענס און געגען די איינגעזעצטע פיהרער זענען נאָך אויפגעהויבען שענדליכע אויס־געטראַכטע בעשולדיגונגען אין מיסברויכען. כדי צו קאָמפּראָמיטירען זיי און כדי צו וואַרפען אַ דעק אויף די צוראַבירטע געלדער. דער ענטוזיאַסט פּאָרטמוענדלער, דער בעזינגער פון ערשטען מאַי אין „בערלינער טאַגעבלאַט" איז אויך אַרעסטירט געוואָרען.

די שטעלונג פון די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען האָט אַרויסגערופען אַ טיפע צעררודערונג אין די לייטענדע קרייזען פון דער סאָציאַל־דעמאָקראַטישער פאַרטיי. די קאָנפערענץ אין בערלין אין וועלכער עס האָבען זיך בעטייליגט אַלע אָפּטיילונגען פון דער פאַרטיי, אַ חוץ די העסענער דעלעגאַטען, וועלכע זענען אַרעסטירט געוואָרען אַ טאָג פאַר דער קאָנפערענץ. איז געווען אַ ממש'ע טרויער־קאָנפערענץ.

קיינמאָל האָט מען אויף קיין צוזאַמענפאָהר פון אַ סאָציאַליסטישער פאַרטיי נאָך נישט געהערט אַזעלכע טראַגישע און ערשיטערנדע רעדעס, אַ קרעכץ און גע־גאַבגען איבער דער קאָנפערענץ. דער פאָרשטעהער פון דער ברוינשווייגער פאַרטיי־אָרגאַניזאַציע האָט געהאַלטען אַזאַ ריהרענדע רעדע, אַז ווי עס דער ציילט אין אַנוועזענדער האָבען אַלע אַנוועזענדע פרויען יאָמערליך געוויינט. די קאָנפערענץ האָט מיט שטורמישע אַפּלאָדיסמענטען רעאַגירט אויף דער ערציילונג וועגען דער העלדישער האַלטונג פון די ברוינשווייגער סאָציאַל־דעמאָקראַטען. (אין וואָס דאָ האַנדעלט זיך איז נאָך אין דער אויסלענדישער פרעסע נישט מיטגעטיילט).

אַ גאַנצע רייה רעדנער זענען אַרויסגעטראָטען געגען דער האַנדלונג פון די פּראָפעסיאָנעלע טוער. עס איז דערביי אָנגעוויזען געוואָרען אַז אויב זייער האַלטונג קאָן נאָך ערקלערט ווערען דורך דער ווירקונג פון טעראָר און געוואַלט איז ממש שענדליך זייער פרוב צו געפינען אַן אידעאָלאָגישע אויפקלערונג פאַר זייער פערראַט פון אַרבייטער־קלאַס.

אויף דער קאָנפערענץ האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די לאַגע פון די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע אָרגאַ־ניזאַציעס אין די פערשידענע לענדער פון דייטשלאַנד איז דערווייל אַ פערשידענע, אַ טייל אָרגאַ־ניזאַציעס זענען אינגאַנצען חרוב די אַנדערע האַלטען זיך נאָך, אָבער זיי קענען יעדען טאָג צו־שמעטערט ווערען דורך דער פויסט פון נאַצי־רעזשים.

איינ'גע ווירטשאפטס-פראגען פון באיקאט

פערבאט פון דער פראדוקציע, פרייזען און קרעדיטען

אין קאַמף געגען דעם היטלעריסטישען רעזשים אין דייטשלאַנד האָבען די יודען געוואָרפען דעם לאָזונג פון באָיקאָטירען דייטשע סחורות. שוין איצט ווייזט זיך אַרויס, אַז דער באָיקאָט ברענגט דער דייטשער ווירטשאַפט בעדייטענדע שוועריגקייטען. ווען דער באָיקאָט וואָלט דורכגעפיהרט געוואָרען פולקאָם, מיט דער גאַנצער פּלאַנמעסיגקייט און אין ברייטסטען מאַסשטאַב, וואָלט ער געקאָנט ווערען דער מעכטיגער פאַקטאָר וואָס וועט סוף כל סוף דערפיהרען צו דער מפלה פון דעם איצטיגען רעזשים אין דייטשלאַנד. עס זענען דערביי פערהאַן פיל פערוויקעלטע פּראָבלעמען. וועלכע דאַרפען אַרומגערעדט, אָרגאַניזירט ווערען און קודם כל אויפגעקלערט ווערען. מיט איינ'גע פון אָט די טעאָרעטישע און פּראַקטישע פראַגען פון באָיקאָט בעשעפטיגט זיך אין „אָפּיניאַ" דר. י. אינזלער.

אין פאָרערגרונד פון די פּראָבלעמען, וואָס זענען פערבונדען מיט'ן באָיקאָט, רוקען זיך אַרויס דריי פראַגען: ערשטענס, די פראַגע וועגען פערבי־טען די דייטשע פּראָדוקציע מיט די פּראָדוקטען פון דער היימישער אינדוסטריע, אויף וויפיל די היימישע פּראָדוקציע קאָן זיי צושטעלען אָדער אויף וויפיל מען קאָן די פּראָדוקטען צושטעלען פון אַנדערע לענדער אויסער דייטשלאַנד, דאַן שטייט די פראַגע וועגען די פרייזען און די פראַגע וועגען קרעדיטען.

וועגען דעם אַז די היימישע אינדוסטרי קאָן פון באָיקאָט געווינען איז גאָרנישט וואָס צו רעדען. די פראַגע איז דאָך אינגאַנצען קלאָר", עס גייט וועגען דעם, אַז דער באָיקאָט זאָל אָרגאַניזירט ווערען אויף דעם אופן, אַז סיי די אינדוסטרי זאָל געווינען, סיי דער קאָנסומענט זאָל דערביי נישט ליידען, אַז די היימישע אינדוסטרי זאָל איהם ברענגען פינקטליך און געוויסענהאַפטיג און זאָל אַזוי אַרום בעקומען זיין שטענדיגען צוטרוי.

אויף דעם געביט האַנדעלט עס זיך וועגען גע־פינען אַזעלכע קוועלען וואָס זאָלען פולשטענדיג פערטרעטען די דייטשע סחורות. אין איניגע געביטען קאָן דאָס געשעהען אָהן פערלוסט פאַר קיין שום צד, סיי פון פּראָדוצענט ,סיי פון קאָנסומענט, און פון דעם פערמיטלער. אויף אַנדערע געביטען פאָדערט זיך אַ געוויסער קרבן אין דער איבערגאַנגס צייט. מען דאַרף דאָ קודם־כל אָרגאַניזירען די אינ־פאָרמאַציע־דינסט, אָנקניפּען בעציהונגען מיט די קוועלען פון אויסלענדישער פּראָדוקציע, וואָס קאָן פערטרעטען די דייטשע, איינשטעלען די געהעריגע בעדינגונגען פון קאָנטאַקט א.אַ.וו. דאָ קאָנען פיל אויפטון די האַנדעלס־קאַמערען, נישט בלויז די אָפּי־ציעלע נאָר נאָך מעהר די נישט־אָפּיציעלע, ווי אַ שטייגער די פויליש־פּאַלעסטינישע ,די פראַנצויזיש פוילישע א.אַ. עס דאַרפען אַרויסגעגעבען ווערען געהעריגע אינפאָרמאַציע־ביולעטינען וואָס זאָלען מיטיילען אַלע נויטיגע ידיעות וועגען דער סיטו־אַציע אויף די אויסלענדישע מערק, וועגען אויס־לענדישע פירמעס און זייערע אויסאַרבייטונגען א־אַ. וו. אַ גרויסע ראָלע וואָלטען דאָ געקאָנט שפּילען די געוועזענע פערטרעטער פון דייטשע פירמעס אין פוילען, וועלכע האָבען אָדער אַליין זיך אָפּגעזאָגט פון די פערטרעטונגען אָדער זיי זענען הערצו גע־וואָרען געצוואונגען און מוזען איצט זוכען פער־טרעטונגען פון אַנדערע לענדער, עס וואָלט אַפילו געווען, ווען עס קומט זיך, צונויף אַ צוזאַמענ־פאָהר פון אָט די פערטרעטער.

עס שטייען ווייטער די פראַגען וועגען די אַרטיקלען און פון קרעדיט. די פרייזען פון די דייטשע פּראָדוקטען זענען אָפט נידעריגער פאַר די אַנדערע. עס זענען דערצו פערהאַן פיל סיבות. צווישען וועלכע איינע איז די טאַנדעטנעקייט פון מאַנכע אויסאַרבייטונגען, וועלכע זענען אויסגערע־כענט פאַר'ן מאַסען־געברויך, דאָס געוועט פון ניד־ריגען פרייז איז זעהר אַ וויכטיגער מאָמענט. דאָס איז דער דאָמינירענדיגער פאַקטאָר אין האַנדעל אָבער מען קאָן נישט זאָגען, אַז די סיבה זאָל מען גאָרנישט קאָנען גובר זיין, בפרט אין פוילען. פער־קעהרט, ווּאָ זענען די בעדינגונגען אַזעלכע, אַז עס וואָלט צום לייכטסטען געווען זיך אַנ'עצה צו גע־בען מיט דעם דאָזיגען מאָמענט. די פוילישע פּראָ־דוקציע קאָן אויסהאַלטען די קאָנקורענץ. עס גייט דער עיקר וועגען דער אָרגאַניזאַציע וועלכע שטייט ביי אונז נישט אויף דער געהעריגער הויך און וואָס מאַכט שווער די קאָנקורענץ.

די גרעסטע שוועריגקייט איז די פראַגע פון קרעדיט. דייטשלאַנד גיט קרעדיט אויף דריי, אויף זעקס חדשים, און מאַנכעסמאָל אויך לענגערע קרע־דיטען. דאַגעגען ענגלאַנד, פראַנקרייך, בעלגיען פאָ־דערען בעצאָהלט אין באַר, דאָס איז זעהר אַ וויכ־טיגער אַרגומענט. אָבער עס פרעגט זיך: פאַרוואָס זענען די דייטשע פאַבריקאַנטען בכוח צו געבען אַ־זעלכע הויכע קרעדיטען? דאָס איז דערפאַר ווייל זיי האָבען ראַציאָנאַליזירט זייער פּראָדוקציע, רע־אָרגאַניזירט זי נאָכ'ן קריג אויף די קרעדיטען, וועל־כע זיי אַליין האָבען בעקומען אין אַנדערע לענדער. און עס שטייט די פראַגע, צי איז נישט מעגליך די זעלבע קרעדיטען בעקומען דירעקט? צי איז דייטש־לאַנד מעהר קרעדיט־פעהיג, ווי פוילען?

דייטשע יודען אין ארץ-ישראל

אין תל-אביב הערט מען איצט בלויז דייטש רעדען

מיט יעדער שיף קומען אָן דייטשע יודען, גאַנצע משפחות מיט געפּעק און זיי־דערמאָנען אין די טרויעריגסטע עפּיזאָדען פון יודישער געשיכטע. זיי זענען נאָר איראָפּעאיש פערשלייערט אָנגעטאָנענדיג געקליידעט, שיינע וואַליזען און קופערס, אָבער אין דער ווירקליכקייט איז דאָס די זעלבע נע־ונגער'ניקעס, דער זעלבער וואַנדער־וועג, ווי בשעת גרוש שפּאַניע, גזרות ת"ח, רוסישע פּאָג־ראָמען. די שפּאַנישע יודען צוריק מיט פיר הונ־דערט יאָהר, פערלאָזענדיג זייער היימלאַנד פון הויכער קולטור, וועלכער זיי האָבען אַזוי פיל ביי־געטראָגען, האָבען זיך געוויס נישט פאָרגעשטעלט, אַז אין אַזויפיל דורות אַרום וועלען יודען ווידער מוזען אַנטלויפען פון אַ הויך קולטורעלען לאַנד, וועלכען זיי האָבען אָפּגעגעבען זייערע כחות, אַנטוויקעלט, בעפרוכפּערט און בעגאָסען מיט זייער בלוט און ווידער וועט מען לויפען מיט די ברעגעס פון דעם מיטעללענדישען ים. צום אָריענט. ווי מען איז דעמאָלט געלאָפען.

דאָך זענען די איצטיגע פליכטלינגע פיל גליק־ליכער ווי די שפּאַנישע יודען, — דעמאָלט האָ־בען זיי זיך צושפּרייט איבער אַלע לענדער, דער־קייקלט זיך ביז די באַלקאַנען, אָהן אויסזיכטען אויף אַ בעסערער צוקונפט דעמאָלט זענען זיי אַנטלאָפען, בלויז אַנטלאָפען, נישט וויסענדיג וואוהין, אָהן וועלכען עס איז ציל. איצט אָבער איז פאַרהאַן אַ צוציהונגספּונקט, צו וועלכען, זיי שטרעבען, ווי עס ציהט זיך פאַר זיי אַ צוקונפט, אַ פרייע לעבען צווישען ברידער.

אין תל-אביב הערט מען איצט נישט קיין רוסיש, קיין פויליש, נאָר דייטש. אויף דער גאַס, אין די קאַפע־הייזער, האָטעלען, רעסטאָראַנען, אי־בעראַל דייטש. אָבער עס בעליידיגט קיינעם נישט, קיינער האָט קיין מורא נישט, אַז דייטש וועט זיך דאָ [illegible] פון [illegible], העברעאיש. זיי וועלען לעבען [illegible] זייער דייטשע שפּראַך וועט אָפּשטאַר־בען. [illegible] די עלטערע [illegible], ביי די יונגערע — גאָר אינגיכען. — ווי עס איז אָפּגעשטאָרבען רו־סיש, ווי עס שטאַרבט פויליש. דאָ הערשט העברעאיש, דאָ הערשט דער העבראישער גייסט, און איבער 200 טויזענט יודען מיט גלייכע רו־קענס און אויפגעהויבענע קעפּ טראָגען אין זיך הארטנעקיג אַ מלוכה־געדאַנק, נישט טרוימעריש, נישט אוטאָפּיסטיש, נאָר זיי שאַפען פאַר איהם און פערווירקליכען איהם מיט יעדען שריט, יעדען טאָג און יעדע שעה. דאָס זעהען און פיהלען גוט די היגע דייטשען און דעריבער בעמיהען זיי זיך אָפּצושוואַכען דעם שרעקליכען איינדרוק פון דעם דייטשען פּאָגראָם. זיי פערעפענטליכען אין דער פרעסע געגען דער היטלער־בעוועגונג, זיי טעלע־גראַפירען צום דייטשען אויסערן־מיניסטער געגען אַרויסהענגען די נאַצי־פאָהן אויף דער געבייודע פון קאָנסולאַט.

עס ווערט גוב אויסגעלאַכט די בטלנישע פאָדערונג און נייגונג צו דייטשלאַנד, וועלכע ווערט באַלד בעצייכענט ווי דאָס לאַנד פון קאַנט, געטהע און שילער. גלות־יודען האָבען זיך ליב צו בערוהיגען, פערשטאָפּען אַ לאָך פון אַ שווימענדי־גער שיף מיט אַ שטיקעל שמאַטע, נאַריש און איבערפלעכליך פערדעקען מיט אַ ראָמאַנטישער שיכט די ווירקליכקייט. פאַרוואָס געטהע און שי־לער, פאַרוואָס נישט דאָס לאַנד פון קלאַסישען אַנטיסעמיטיזם, פון דער רייכסטער אַנטיסעמיטי־שער ליטעראַטור, פון וויסענשאַפטליכער יודען־פרעסעריי, פון דעם העסליכסטען, אומענשליכ־סטען צוגאַנג צו דער יודישער פראַגע, צו יודען אַלס מענש? און מען דערמאָנט דערביי, אַז נאָך משה העס צוריק מיט 70 יאָהר, אַליין אַ דייטשער יוד, האָט שוין דעמאָלט געזעהען די פערשאַל טע־נע היטלעריסטישע שטיכען פון דייטשלאַנד. דאָס זענען די זעלבע דייטשען פון צוריק מיט 150 יאָהר, ווען זיי פלעגען נעמען קאָפּשטייער פון יעדען יודישען נפש, די זעלבע פינסטערע פול מיט האַס צו יעדען פרעמדען און בפרט צו אַ יודען.

גייען דייטשע יודען מיט פרויען און קינדער, פיין געקליידעטע, פרישע, ערשט אַרויס פון היט־לערס לאַנד, גייען איבער די גאַסען און זוכען וואוינונגען. די איינוואוינער קוקען זיי נאָך מיט אַ וואַרימען געפיהל פון מיטלייד: זאָל זיין לייכט זיין די איבערגאַנגס־צייט, ווייל סוף־כל־סוף זענען זיי גרים. אָריענט, פלאַכע דעכער, אָריענטאַלישער טומעל, אָריענטאַלישע שפּראַכען; און אַפילו די אייגענע שפּראַך — עברית — קלינגט דאָך אויך פאַר זיי געווען פרעמד. זיי וועלען זיך איינאָרדנען און וועלען זיך געשווינד אַקלימאַטיזירען.

ביי דער פּאָסט שטייען צוויי בלאָנדע מיידלעך, יודישע מיידלעך אָקאָרשט געקומען פון דייטש־לאַנד. איינע דערציילט דער צווייטער, ווי פאַר־געסטערן איז זי געגאַנגען קוקען אויף דעם נאַצי־פאָהן אויפ'ן דייטשען קאָנסולאַט און שטעלט אייך פאָר, אַז בלויז אַ יודישער פּאָליציסט האָט אין יענעם מאָמענט געהיט די אָרדנונג. אַ יודישער פּאָליציסט האָט געהיט די נאַצי־פאָהן.

— אַך, ווי שרעקליך עס איז דער קאָנטראַסט

— זאָגט די צווייטע; דער בלויער הימעל, די רוה, די זיכערקייט! און פון דאָרט האָב איך דאָך איינ־מאָל מורא די בריף צו עפענען. און גיה אויפ'ן פּאָסט און טראָג אַוועק די בריף אין מיין צימער, איך האָב מורא צו עפענען אַ בריף פון דער היים...

י. א—ד.

תל-אביב.

געשטארבען דער בעקאנטער יודישער מינעראלאג ד"ר וויקטאר גאלדשמיד

בערלין, (י. ס. א.) אין זאַלצבורג איז געשטאָרבען אין עלטער פון 80 יאָהר דער בעקאַנ־טער היידעלבערגער מינעראָלאָג ד"ר וויקטאָר גאָלדשמיד. ד"ר גאָלדשמיד איז זייט 45 יאָהר געוועזן וויסענשאַפטליך טעטיג אין היידעלבערג און האָט פערוואַנדעלט דעם דאָרטיגען מינעראָלאָגישען און קריסטאַלאָגראַפישען אינסטיטוט אין אַ וויכטיגען וויסענשאַפטליכען צענטער.

ווי אזוי ארץ-ישראל רופט זיך אפ אויף די יודען-פערפאלגונגען אין דייטשלאנד

(א בריף פון ארץ-ישראל)

ווי אין דער גאנצער יודישער וועלט, אזוי אויך ביי אונז שטעהט איין צענטער פון אלע פראגען, — דער אומגליק פון די דייטשע יודען.

דער פראטעסט האט זיך אויסגעדריקט אין פיר פארמען, — אין פראטעסט-מיטינגען, אין תפילות אין די שוהלען, אויך אין א באיקאט-בעוועגונג געגען דייטשע סחורות.

פיר יודישע סוחרים האבען זיך געשטעלט אין פערבינדונג מיט זייערע דייטשע אונטערנעהמער אין די גלאזט ווייסען, אז נאך די שוידערליכע גרוילטאטען פון די נאציס, קען מען נישט פארט-זעצען קיין האנדעלס-פערבינדונגען מיט דער דייטשער אינדוסטריע.

דאך דארף מען בעמערקען אז דער דאזיגער קאמפיין איז געפיהרט געווארען זעהר פארזיכטיג, קיין געזעלשאפטליכע אינסטיטוציע האט נישט גערופען צו א באיקאט אויף דייטשע סחורות, דער יעד הלאומי האט אנגענומען א רעזאלוציע, וועלכע איז אפגעשטימט געווארען אויף אן אלגעמיינער פערזאמלונג און איז צוגעשיקט געווארען דעם דייטשען קאנסול אין ירושלים, און קיין ווארט וועגען באיקאט איז אין איהר נישט דערמאנט געווארען.

קיין פאלעסטינע זענען דעם לעצטען יאהר אריינגעבראכט געווארען דייטשע סחורות אויף דער סומע פון דריי פערטעל מיליאן פונט. דאס זענען סחורות, וואס ווערען בעצויגען דירעקט פון דייטשלאנד. מעגליך, אז עס קומען אויך אריין אין לאנד דייטשע סחורות אויף אנ'איבדירעקטען וועג. פאלעסטינע האט אבער אויך געשיקט קיין דייטשלאנד, איהרע פראדוקטען אויף דער סומע פון דריי הונדערט טויזענד פונט. דער פאלעסטינער עקספארט קיין דייטשלאנד האט געהאלטען אין איין שטייגען שוין יאהר צו יאהר.

בען זיך זעהר שטארק אפגערופען אויף דער היטלער ריסטישער העצע געגען יודען. זיי האבען זיך אפגע רופען מיט תפילות אין די שוהלען און אין די בתי מדרשים. און מיט א באיקאט-בעוועגונג. פילע מענ שען פון דער יודישער אינטעליגענץ און עגיפטען וואס זענען אין אלגעמיין זעהר גלייכגילטיג און קאלט צו יודישע אינטערעסען און כלל-זאכען, האבען זיך שטארק אפגערופען אויף די שאנד-טאטען פון די היטלעריסטען געגען יודען.

אבער פאר פאלעסטינע שטעהט די פראגע וועגען דעם שיקזאל פון דייטשע יודען נישט בלויז אלס פראגע פון פראטעסט און באיקאט, נאר אויך אלס פראגע פון קאנסטרוקטיווער הילף. פאלעסטינא שטעלט די פראגע וועגען דער לאגע פון די דייטשע יודען טיפער, ווי אזוי זאלען מיר בעגעגענען דעם אומגליק, וואס איז איצט אויסגעגאסען אויף די דייטשע יודען, אז דאס זאל נישט טראגען בלויז דעם כאראקטער פון א קאטאסטראפע, געגען וועלכער מען שטעהט הילפלאז, נאר זאל ווירקען פלאנמעסיג אין דעם וועג, אז אין דער צוקונפט זאלען אזעלכע אומגליקען נישט מעגליך זיין?

דער היטלעריזם טאר נישט אויפגענומען ווערען ווי דער אומגליקליכער גירוש פון שפאניען. יודען זענען היינט שטארקער ווי אמאל; יודען ווייסען אויך היינט מעהר, וואס זיי דארפען, ווי אמאל. יודען ווייסען שוין היינט וואו ס'איז זייער שוואכער פונקט אין עקאנאמישען לעבען צווישען די פעלקער.

די פראגע פון הילף פאר די דייטשע יודען איז דעריבער אויפגעשטעלט געווארען אין דער דריטער פארם. פאלעסטינע איז איצט א לאנד, וואס איז אימשטאנד אויפצונעהמען גרויסע מאסען איינוואנדערער. די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד צווינגען זיי ארויסצוואנדערען. עס מוז דעריבער געפלאנט ווערען א סיסטעמאטישע איינ-

וואנדערונג פון דייטשלאנד קיין פאלעסטינע, די איינוואנדערונג דארף פלאנמעסיג אנגעפיהרט ווער-רען.

שוין מיט א יאהר צוריק האט זיך געגריבדעט אין תל-אביב א לאנדסמאנשאפט פון דייטשע יודען מיט דעם נאמען „התאחדות עולי גרמאניה", דער צוועק פון דער דאזיגער פעראייניגונג פון די דייטשע לאנדסלייט איז געווען צו געבען אינפארמאציע די דייטשע יודען, וואס ווילען קומען קיין פאלעסטי נע, די היטלער-בעוועגונג איז דאך נישט אויפגעוואקסען אין איין טאג, שוין מיט א יאהר צוריק האט מען געזעהען, אז די דאזיגע אנטיסעמיטישע בעוועגונג ווערט שטארקער פון טאג צו טאג און טראגט מיט זיך א געפאהר פאר יודען.

מען קען נישט זאגען, אז די דייטשע יודען האבען אין צייט ריכטיג אפגעשאצט דעם גרויסען אומגליק, וואס האט זיך אנגערוקט אויף זיי. ווי דער שטייגער איז, כאפט מען זיך אביסעל צו-שפעט, דאך האבען איינצעלנע יודען געפיהלט, אז זייער לאגע איז אין אנ'ערנסטע געפאהר, און מעהר און מעהר האבען זיי זיך אינטערעסירט צוצוגרייטען א פלאץ פאר זיך אין לאנד.

די „התאחדות עולי גרמניה" האט אויך געשאפען א לייה-קאסע פאר איינוואנדערער פון דייטשלאנד וועלכע האבען נישט מיטגעבראכט מיט זיך קיין געלד פון דייטשלאנד.

א גאנץ דארף וואס הייסט „גבעת ברנר" און צאהלט העכער 200 יונגעלייט און מיידלעך, זענען מעהרסטענס געקומענע פון דייטשלאנד. אויך אין אנ דערע קאלאניעס אין נענה, רענגה, חפצי-בה, בית-זרע און אנדערע זענען פעראהן דייטשע חלוצים, וואס טיילווייז ארבייטען זיי אלס טעגליכע ארבייטער אין די קאלאניעס, און טיילווייז אין דער ווירטשאפט.

איצט איז די פראגע ווי אזוי קען מען אריבער נעהמען קיין פאלעסטינע וואס מעהר דייטשע יודען, וואס ווערען איינפאך ארויסגעווארפען פון דעם עקאנאמישען לעבען אין דייטשלאנד דורך די באי-קאט-גדירות פון די היטלעריסטישע באנדעס?

עס וועלען זיך איצט מיט ביטעס צו קומען קיין פאלעסטינע גאנץ אסימילירטע יודען, וואס נאך מיט א יאהר צוריק האבען זיי דעם נאמען ציוניזם אויף זייערע ליפען נישט געוואלט ברענגען. און וואס אויך ביי היינטיגען טאג ווייסען זיי וועגען פאלעסטי נע אזוי פיל אז גאנץ פאלעסטינע הייסט ביי זיי ירושלים.

מען האלט איצט אין אויסארבייטען פערשידענע פלענער פון קאלאניזאציע פאר מענשען מיט קלע-נערע און גרעסערע קאפיטאלען, די הויפט-פראגע איז, פערשטעהט זיך, וואס מען זאל טון מיט די מענ שען, וועלכע האבען נישט קיין געלד אויף קאלאני-זאציע, ווי אזוי מען זאל שאפען פאר זיי א שטיקל מעגליכקייט אז זיי זאלען זיך פארט קענען איינארד-נען ביי פארם-ווירטשאפט און פראדוקטיווער ארבייט.

די רעגירונג האט ארויסגעוויזען א גרויסע פער-שטענדניש פאר דער נויטווענדיגקייט איצט צו פער-לייכטערען די איינוואנדערונג פאר די דייטשע יודען.

די כלל-טוער זענען שטארק פערנומען מיט דער פראגע וועגען די דייטשע יודען. דאס איז, איינגע-ליך די הויפט-פראגע וואס בעשעפטיגען אלע הענ קענדע מוחות.

דערווייל דארף מען נישט פערגעסען אז אויך אין אנדערע לענדער איז די לאגע פון יודען נישט פרעהליך, פון פוילען קומען מיט יעדער שיף הונדער טער מענשען, מען געפינט שוין אנ'איינגאנג און לאנד אויף פערשידענע וועגען. קיין גרעסע ברכות פון יודען הערט מען נישט פון עיגען.

י. שפיגעלמאן.

ארטאפעדישער אנשטאלט

בראטעזען, גארסעטען, ארטאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאטפוס-איינלאגען געגען פיס-שמערצען אלס נאך גיפס-אבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פיעטריקאווער 119, טעל. 231-81

ש. ראזענפעלד

דורך בלוט און פייער

די מארטירער-געשיכטע פון די יודען אין דייטשלאנד

דאס ערגסטע, וואס יודען האבען איבערגע-לעבט אין דייטשלאנד אין 14-טען יאהרהונדערט איז די „שווארצע מגפה".

אין יאהר 1348 האט זיך אין מערב איראפע פערשפרייט די שווארצע פעסט, וואס האט גע-ווילדעוועט גאנצע דריי יאהר און האט צוגענומען פינף און צוואנציג מיליאן לעבענס. די קראנקהייט האט מען פון ביגע פערשלעפט קיין איראפע און נישט געקאנט זיך בעפרייען פון איהר. און באלד ווי די פעסט האט זיך אנגעהויבען, איז דער אבערגלויבעדישער המון געווען זיכער, אז די גע-פעהרליכע קראנקהייט בעהמט זיך פון יודען. מען האט זיך דערצעהלט, אז די רייכע יודען שטיצען איינעם א יודען מיט'ן נאמען יעקב פאסקאטו. א סאלעדאר, וואס לעבט אין שאמבער, אין סאוואיען, און פון דארט אויס פערשפרייט ער דאס אומגליק איבער אלע לענדער. ווי אזוי? פשוט: שליחים שיקט ער ארויס איבער דער גאנצער וועלט און זיי פער'סמ'ען אלע ברונעמער און אלע טייכען. קליינע ביטעלעך אנגעפולט מיט סם ווארפען זיי אריין און די גוים, וואס טרינקען דאס וואסער, שטארבען.

און דאס איז גענוג געווען, אז מען זאל קוילען יודען. קוילען סתם, אהן א משפט, אהן בעווייזען, און אהן יעדער איבערלעגונג. מ'האט אויסגעקוי-לעט גאנצע קהלות, מען האט געראבט גאנצע לענדער מיט אמאל.

אבער שרעקליכער ווי אומעטום איז געווען די שחיטה אויף יודען אין דייטשלאנד. וואס דא איז פארגעקומען, וויפיל יודיש בלוט דא איז, צוליב דעם בלוט-בלבול פערגאסען געווארען, האט קיין גלייכען נישט מעהר אפילו אין דער געשיכטע פון יודען אין דייטשלאנד.

וואס אין דייטשלאנד איז פארגעקומען צוליב דעם בלבול, אז יודען פערגיפטען די ברונימער און די טייכען, לאזט זיך נישט בעשרייבען און עס איז אויך נישט בעשריבען געווארען, הגם עס איז געווען שרעקליכער פון דעם, וואס עס האט מיט זיי געטראפען אין די צייטען פון די קרייצ-צוגען און אפילו אין די גרויזאמע צייטען, ווען ריבד-פלייש האט געקוילעט יודען. כמעט אלע יודי-שע קהלות אין דייטשלאנד זענען דאן אומגעקומען.

אין דייטשלאנד האט מען זיך דערצעהלט, אז אין מאליך זיצט א רייכער יוד און ער שיקט פער-באנדער סם צו אלע יודען פון דער וועלט, אז זיי זאלען אומברענגען די גוים.

דעם ערשטען מערץ 1349 האט מען אין ווארמס פערברענט 400 נפשות. דאסזעלבע איז געווען אין פראנקפורט און אפענהיים. זעקס טוי-זענד יודישע נפשות זענען פערברענט געווארען אין מאל-ץ. וואו יודען האבען זיך עטליכע טעג געשטעלט מיט געוועהר געגען זייערע שונאים, אין ערפורט זענען 3 טויזענד יודען פערברענט גע-ווארען. אויך די קעלנער קהלה איז אומגעקומען. אין בייערן אליין זענען אין דער צייט חרוב גע-ווארען אכציג יודישע קהלות און אין נירענבערג

פינף הונדערט מיט זיבעציג, ווער קען דען אלץ אויסרעכענען? (בערנפעלד, ספר הדמעות" 2).

אזוי איז א גרויסער טייל פון דייטשלאנד גע-ווארען א שחיטה-שטוב פאר די דייטשע יודען. טיראנען זיצען אויפ'ן דייטשען טראן, רויבער רע-גירען אין די דייטשע לענדער און יודען שטעלען צו געלד און נפשות אויף צו שטילן די אפעטיטען פון די רעגירער. פלוצלונג ארעסטירט מען אלע יודען. מען בעהמט אפ ביי זיי אלע וועקסלען, וואס די פערמאגען און מען שרייבט זיי איבער אויף די נעמען פון שטעט. די לעצטע מאהנען איין די חובות פאר זיך און גיבען א חלק דעם קעניג אויך, אדער מ'קעהרט אום די וועקסלען צו די בעלי-חובות און דערפאר צאהלען זיי איין דעם קעניג א בעשטימטען טייל פונ'ם חוב, קעניגען פער-משכונ'ען יודען און לייהען אויף זיי געלד. און דער רויב געהט אן אפען אונטער דער זון.

דיזעלבע לאגע דויערט אויך אין משך פון 16-טען יאהרהונדערט. אפילו די מענשען-פריינד ליכע לעהרען (הומאניזם), וואס האבען אין דעם יאהרהונדערט געגאלטען, די אויפלעבונגס - טענ-דענצען (רענעסאנס). וואס האבען פערכאפט דאן מערב - איראפע און די דייטשע רעפארמאציע — דאס אלץ האט נישט קיין ווירקונג אויף דער יודישער לאגע. די רעפארמאציע מיט לוטער'ן בראש ווייזען לכתחילה א פריינדליכע מינע צו יודען, אין דער האפנונג, אז יודען וועלען זיך שמד'ן און אננעהמען דעם פראטעסטאנטיזם, און ווען זיי האבען זיך איבערצייגט, אז יודען בלייבען גלייכגילטיג, אויך צו דער נייער פארם פון קריסטענטום האבען די פראטעסטאנטען אנגעהויבען צו ווייזען, אז בנוגע יודען זענען זיי אויך גוטע קאטאליקען...

דער דרייסיג-יעהריגער קריעג

דאס 17-טע יאהרהונדערט ברענגט דעם 30-יעהריגען קריג (פון 1618 ביז 1648) וואס האט חרוב געמאכט דייטשלאנד און האט אויך אונטער-געגראבען די עקאנאמישע יסודות פונ'ם דייטשען יודענטום. די מאטיווען פון דעם קריג זענען גע-ווען אי פאליטישע, אי עקאנאמישע, אי רעליגי-יעזע. אין דער צייט האט געגאלטען דער לאזונג: „וועמעס לאנד עס איז, דעמס גלויבען גילט". אזא לאזונג איז אליין שוין א גענוגענדער מאטיוו פאר-בעקעמפען יודען. און מען האט זיי בעקעמפט מיט דער גרעסטער גרויזאמקייט און אין אלע ווינקלען פון דייטשלאנד.

און אין משך פון קריג האבען די פירשטען געצויגען פון די יודען אויף זייערע הוצאות. דער קעניג—אויף זיינע הוצאות. און ווער עס איז נאר בעוואפענט געווען, אפען צו געהיים, האט גערויבט פונ'ם יודען אויף זיינע הוצאות.

און קיין בעשעפטיגונג איז נישט געווען, און דאס בעוועגען זיך פון איין דייטשען לאנד אין א צווייטען, אדער נאר אפילו פון איין שטאט אין דער אנדערער. איבם זעלבען לאנד. איז געווען פער-בונדען נישט בלויז מיט גרויסע אפצאהלען, נאר

אויך מיט לעבענס-געפאהר.

איז גרויס געווען דער חורבן פון יודישען לעבען אין דער בלוטיגער צייט און אויך לאנגע יאהרען נאך איהר.

און דער „שלום פון וועסטפאלען", וואס איז געקומען נאך דער מלחמה. איז פאר יודען געווען נישט קיין קלענערער אומגליק, ווי די מלחמה, וואס רום לויט דעם שלום, זענען אלע קליינע פירשטען און אנדערע שטעט פריי געווען פונ'ם קייסערס איבערהערשאפט.

פוילישע יודען קומען קיין דייטשלאנד

אין איינעם מיט'ן טרויעריגען פאליטיש-ביר-גערליכען אדער רעכטלאזען צושטאנד פאלט אויך דאס גייסטיגע לעבען צופאלט זיך אויך דאס יו-דישע, ארגאניזירטע געזעלשאפטליכע לעבען.

ווארום פריהער אמאל האבען יודען אין דייטש-לאנד געהאט ארגאניזירטע קהלות מיט אנערקענ-טע פרנסים און גבאים. דער „ראש-הקהל" און דער פארזיצענדער פון פרנסים - קאמיטעט זענען די אנערקענטע פארשטעהער פון יודען; ס'רוב מאכט מען זיי פאר די „כפרה - היבדלעך" פאר גאנץ קהל. אבער די אנערקענטע פארשטעהערשאפט קאן דאך אויך בייזשטעהן אין א נויט. פון צייט צו צייט קומען זיך צונויף די רבנים און פרנסים פון די גרויסע קהלות און נעהמען אן תקנות, וואס זענען גילטיג פאר'ן גאנצען לאנד. די דאזיגע תקנות זע-נען בעקאנט מיט'ן נאמען „תקנות שום" (דאס ווארט שום מאכט: שפייער, ווארמס, מאינץ(). איז אין די בעסערע צייטען וואקסען אויך אין דייטש-לאנד גרויסע יודישע לומדים און צדיקים, וואס זענען די פיהרער פון פאלק, גענוג צו דערמאהנען א רבי גרשון מאור-הגולה, רבי יהודה חסיד א. אנד. אבער וואס נעהנטער צום 17-טען יאהרהונדערט אלץ מעהר טריקענט אויס דער שאפענסקיוואל פון די דייטשע יודען. די גרויסע צרות פערטונקלען דעם גייסט „האקען אונטער די פליגעל" און מענ-שען האלטען זיך אזוי צו זאגען, הארט ביי דער ערד.

אינמיטען 17. יאהרהונדערט טרעפט מען אין דייטשלאנד זעהר פרומע יודען, וואס האלטען זיך אן פיל אין פערשידענע מנהגים — נישט א האר באכצולאזען. עס איז אבער מעהר דא קיין זכר נישט געווען פון יענע גרויסע ישיבות, וואס האר-בען אין משך פון יאהרהונדערטער ביי אלע שוועד-רע ליידען, דאך עקזיסטירט אין דייטשלאנד. איצט לעבט מען בלויז מיט מרה-שחורה'דיגע יראת שמים מ'פאסט, מ'פייניגט זיך און די גאנצע לעבענס-פרייד איז זיי פערלוירען געגאנגען. און ווער ווייסט ביז וואנען די דערשלאגענקייט פון די דייטשע יו-דען וואלט דערגרייכט, ווען עס וואלט זיי נישט א „גליק" געטראפען. דורך „גזירת ת"ח" (1648), האט האט געטראפען די יודען אין פוילען.

ווארום צוליב די מערדערליכע גזרות און שחי-טות און פערטרייבונגען, וואס די קאזאקען זענען בעגאנגען געגען אונז, זענען פיל פוילישע יודען אנטלאפען קיין דייטשלאנד, צווישען די אנגעלאפענע זענען געווען פיל חשוב'ע יודען, גרויסע מיוחסים, גרויסע לומדים און גרויסע כלל-טוער אויפ'ן גייסטיגען געביט. די היימישע דייטשע יו-דען פערהאלטען זיך צו די איינגעוואנדערטע יו-דען מיט גרויס אכטונג. ביסלעכווייז הויבען אן די פוילישע יודען צו ווירקען אין דייער גייסט אויף די דייטשע יודען. איצט ווערען די פוילישע יודען, אזוי צו זאגען, די „הייוען" אין דעם דייט-

שען יודענטום. זיי ווייסען נישט פון „מרה שחו-רה" און האבען פון לאנג שוין א תשוקה צו וועלט-ליכען ווסען. שוין לאנג צוריק האבען זיך געפונען פוילישע יודען, וואס פלעגען שיקען זייערע קינ-דער שטודירען אין איטאליענישע אוניווערזיטעטען. די פריהערדיגע פערגליווערטקייט פון די דייטשע יודען פערשווינדט אלץ מעהר און מעהר; און די כמעט פערשטיינערטע זיילען הויבט זיך אן צו ווייזען א לעבעדיגער אטעם, און אין דער ערש-טער העלפט פון 18-טען יאהרהונדערט. אז עס הויבט זיך אן די השכלה-בעוועגונג צווישען די דייטשע יודען — א דאנק דער אויפקלערונגס - בע-וועגונג אין מערב-איראפא — זענען די פוילישע יודען אין דייטשלאנד איהרע פארקעמפער אי טעא-רעטיש, אי פראקטיש.

אין יאהר 1790 — א יאהר נאך דער פראנצוי-זישער רעוואלוציע, איז געווען די קרוינונג פון קייסער לעאפאלד דעם צווייטען, פראנקפורט האט געפייערט די קרוינונג האט דער שטאט - ראט ארויסגעגעבען די געטא-יודען ערלויבענישען אר-רויסצוקומען פון געטא און צוזעהן די קרוינונגס-צערעמאניעס. איז אין די ערלויבענישען געשטאנען געשריבען: „דער איבהאבער פון דער ערלויבעניש מעג אין קרוינונגס-טאג ארויסקומען פון דער יו-דען-גאס, כדי צוצוזעהן די צערעמאניע דורך א פענסטער אדער פון א בימה, אבער בשום אופן נישט איבמיטען גאס"....

אדער: דער דוכס פון מעקלענבורג שטייט ארויף אויפ'ן טראן, גיט ער ארויס א בעפעהל, אז מעהר זאל מען קיין יודען נישט ארויסגעבען קיין „שוץ-בריף", — דאס הייסט ערלויבנישען צו וואוי-נען אין מעקלענבורג — „ביז וואנען די, וואס וואוי-נען שוין דא וועלען ביסלעכווייז אויסשטארבען און זייערע פרנסות וועלען איבערגעהן צו אונזערע גלויבענס-גענאסען"... (דובנאוו).

בעווייזען נישט די מוסטערן, ווי עס האט זיך יודען געלעבט אין דייטשלאנד אין 18-טען יאהרהונדערט?

יודען פון פערשידענע קאטעגאריעס

דער דייטשער „אויפגעקלערטער דעספאט", פרידריך דער גרויסער האט אין יאהר 1750 גע-שאפען א רעגלאמענט וועגען יודישע בעגרעניצוּ-גען, אויף וועלכע דער גרויסער פראנצויז און יו-דען-פריינד מיראבא האט שפעטער געזאגט, אז „ער פאסט זיך פאר א „פרא-אדם"...

ער דולדעט נישט די יודען, און אויב ער האט זיי נישט ארויסגעטריבען פון פרייסען, איז דאס געווען ערשטענס, צוליב דער הכנסה, וואס ער האט פון זיי געהאט, און צווייטענס — און דאס איז אפשר געווען דער עיקר — איז עס איהם געגאנ-גען אום לעבען און גליק פון דער מלוכה, צו ענט וויקלען האנדעל און אינדוסטריע אין לאנד. יודען האבען דאס, דערהויפט טון זיי אפ וויכטיגעס אין דער זייד-אינדוסטריע, וואס איז ביי אין דייטשלאנד און שאפען מעגליכקייט צו קאנקורירען אין דעם פרט מיט פראנקרייך און איטאליען. פרידריך איז אבער יעקטיוו געצוואונגען צו געבען פריווילעגיעס צו פערשידענע גרויסע יודישע אונטערנעהמער. און דערצו הויבען זיך אן העכער איינצעלנע שטימען און עס שאפען זיך געוויסע שטימונגען, געגען דער אונמענשליכער בעהאנדלונג, וואס מ'ווענדעט אן בנוגע יודען.

(פארטזעצונג קומט)

האַנדווערקעריי און האַנדעל

אויף דער וואך

וואָס איז געוואָרן פון די קרע-דיטן פאַר דעם האַנדווערק!*)

די 3 מיליאָן זלאָטעס, וועלכע די רעגירונג האָט צוגעטיילט אַלס שטענדיגע קרעדיט-סומע פאַרן האַנדווערק האָבן נאָך נישט דערגרייכט צום בעל-מלאכה און זיין וואַרשטאַט.

לויט דעם ערשטן פּלאַן איז געווען פאָר-אויסגעזעהן, אַז די אָרגאַניזאַציעס זאָלן אויפגעבן פּראָוויזאָרישע ציפערן אויף וואָס פאַר אַ קרעדיט זייערע מיטגלידער רעפלעקטירן. דאָס מאַטעריאַל זאָל געזאַמעלט ווערן און דאָס זאָל זיין דער פונדאַמענט פון דער קרעדיט-פערטיילונג. לעצטענס האָט זיך אָבער איינגאַנצן אויפגעהערט צו טומלען אַרום דעם קרעדיט און דאָס גיט אונז דעם גרונד אויסצודריקן די מורא, צי איז שוין נישט אַמאָל אַפגעטון עפּעס אין דער פינסטער אָהן דעם וויסען פון דער ברייטער מאַסע, און צי וועט ווירקליך דער יודישער בעל מלאכה האָבן אַ געוויסע השפעה אויף דעם אופן פון דער פערטיילונג, און צי וועט ווירקליך אויך דער יודישער בעל מלאכה געניסען פון דעם קרעדיט.

דאָס איצטיגע בעשטימען אַ געוויסען סכום אַלס קרעדיט-סומע פאַר'ן האַנדווערק דורך דער רעגירונג, איז שוין נישט דאָס ערשטע מאָל. יאָהר ביי יאָהר ווערט אַ געוויסע סומע בעשטימט אַלס קרעדיט פאַר'ן האַנדווערקערטום און ווען מען זאָל זאַמלען סטאַטיסטיש מאַטעריאַל, וועט זיך אַרויס-ווייזן, אַז יודען האָבן פון דעם בענאָסען אין אַ מינימאַלען פּראָצענט. די אַלע קרעדיטען ביז יעצט זענען געווען קורצטערמיניגע און איינמאָליגע, וועלכע האָבן געמוזט צוריקגעגעבן ווערען דער רעגירונג, און דער איצטיגער קרעדיט איז אַ שטענ-דיגער, ד. ה. אַז ער וועט זיך שטענדיג געפונען אין ציררקולאַציע, און וועט בלייבן צו דער דיספּאָ-זיציע פון האַנדווערקערטום און ביי אַזאַ קרעדיט מוז אויסגענוצט ווערען די געלעגענהייט און דער יודישער האַנדווערק מוז האָבן די געהעריגע שטענדיגע פערטרעטונג אין דער פערטיילונגס-אינסטיטוציע.

דערווייל איז עפּעס דער גאַנצער ענין איינ-געהילט אין אַ נעפּעל. נישט מען ווייס וועלכע אינסטיטוציע עס איז בערופען געוואָרען צו פער-טיילען דעם קרעדיט, נישט מען ווייסט ווי אַזוי דער קרעדיט איז פערטיילט אויף די פערשידענע וואָיעוואָדזטוועס און נישט מען ווייסט, צי דער טייל רעקלאַמירטער קרעדיט איז שוין איבער-געגעבן געוואָרען צו דער דיספּאָזיציע פון האַנד-ווערקערטום בכלל.

דאָ שווימט ווירקליך אַרויף די פראַגע, וועל-כע מיר האָבן שוין נישט איינמאָל בעריהרט:

סיי ביי די יודישע סיי ביי די קריסטליכע האַנדווערקער עקזיסטירען נישט די אינסטיטוציעס, וועלכע זאָלן האָבן די אויפגאַבע צו פאָדערן די קרעדיטען כדי זיי צו פערטיילן. מיר האָבן בשעתו פאָרגעלעגט אַ פּלאַן, אַז אין יעדער וואָיע-וואָדזטווע, און זיך-אָרט פון יעדער האַנדווערקער-קאַמער, זאָל געשאַפן ווערן קרעדיט-קאַסעס מיט אַ צענטראַלער אינסטיטוציע ביים ראַט פון די האַנדווערקער-קאַמערן אין וואַרשע. דאָס זאָלן זיין די אָרגאַנען, וועלכע זאָלן נישט נאָר האָבן די אויפגאַבע צו פערטיילן די צוגעטיילטע קרעדיטען, נאָר זאָלן האָבן די פליכט צו פאָדערן דעם קרעדיט פון דער רעגירונג און ביי אַ נויטווענדיג-קייט מיט ציפערן בעווייזן די נויטווענדיגקייט צו פערגרעסערן די קרעדיטען פון דער רעגירונג — וועלכע אינסטיטוציעס קענען גאַנץ שנעל געשאַ-פן ווערן, און מוזן זאָגאַר געשאַפן ווערן הגם נישט אַזוי שנעל וועלן זיי האָבן די מעגליכקייטן איבערצונעמען די אויפגאַ-בען, וועלכע מיר רעכנען אין די אויביגע שורות אויס, ווייל נעמען קרעדיט איז לייכט, בעקומען איז אָבער שווערער. די אינסטיטוציעס מוזן אַרויס-ווייזן אַ ערנסטע טעטיגקייט זיי מוזן בעלייגן אַ פּקדון פון אַ פּרוכטבאַרע אַרבייט אויפן קרע-דיט-געביט, כדי זיי זאָלן קאָנען זיך פערדיגען דעם צוטרוי פון די רעגירונגס-קרייזען פון איין זייט און פון האַנדווערקער-פּלל פון דער צווייטער זייט.

---

*) דעם אַרטיקל געבען מיר אויפן יסוד פון פריי-ער דיסקוסיע, וועגן דערזעלבער פראַגע האָט אויך גענומען אַ וואָרט אַ בעקאַנטער קאָאָפּעראַטיוועד טוער ה. אין דעם „נייעם פאָלקסבלאַט" פון 9-טען מאַי.

פערלענגערן דעם „ריטשאַלט"

מעמאָריאַל פון די לאָדזער ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס צו דער האַנדעלס-קאַמער

די לאָדזער ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס האָבען אויסגעאַרבייט אַ מעמאָריאַל צו דער האַנ-דעלס-קאַמער, וועגן פערלענגערן דעם ריטשאַלט אויף די ווייטערע יאָהרען.

די קליינהענדלער-אָרגאַניזאַציעס ווייזען אָן אין דעם מעמאָריאַל, אַז פון איין זייט האָט דער ריטשאַלט קיין גרויסע פערלייכטערונג נישט גענעבען, די דאָזיגע פאָרם אומזאַץ-שטייער איז געגע-בען געוואָרען לויט די אויסרעכנונגען פון די יאָהרען 1928 — 1930, ווען דער אומזאַץ איז געוועזן פיל גרעסער אין פערגלייך מיט די יאָהרען 1932/33. די קאָלאָניאַל-בראַנזשע, וועלכע האָט פריהער אויך נישט געצאָהלט מעהר ווי 1 פּראָצ. און מיט'ן מאָמענט פון צענטראַליזירען דעם אומ-זאַץ-שטייער פון די מאָנאָפּאָל-אַרטיקלען איז דער קאָלאָניאַל-הענדלער געוואָרען בע'עוולהט, ווייל ער צאָהלט דעם שטייער צוויי מאָל, איינמאָל איז ער אַריינגערעכנט אין ריטשאַלט, וועלכער איז פעסט-געשטעלט לויט די יאָהרען 1928 — 1930, ווען די אַרטיקלען, ווי צוקער, זאַלץ, פּאַפּיראָסען, ברען-ספּרים זענען נישט געווען צענטראַליזירט און דאָס צווייטע מאָל אין מאָנאָפּאָל ביים איינ-קויפען די דערמאָנטע אַרטיקלען.

די מעלה פון ריטשאַלט איז אָבער די, וואָס דער קליינהענדלער ווייס פריהער, וויפיל ער וועט דאַרפען צאָהלען אומזאַץ. די מנוחה פון פערשי-דענע סורפּריזען און טובות פון די שאַצערס, גיט איהם מעהר גלייכגילטיגקייט, זיכערקייט און פרייהייט, וועלכע שלאָגען זיך זעהר גינסטיג אָפּ אין דער אונטערנעהמונג. די מורא, דער פּחד פאַר דעם, וואָס קאָן קומען, האָט שטענדיג פּעראַליזירט דעם הענדלער און האָט זיך שלעכט אָפּגעשלאָגען אויפ'ן אַלגעמיינעם שטאַנד פון זיין אונטערנעהמונג. דער ריטשאַלט מאַכט איהם מאָראַליש געזונטער, אַמבעסטען בעווייזט דאָס פּינקטליכע צאָהלען פון דעם ריטשאַלט, אפילו אונטערנעהמונגען, וואָס האָ-בען לאַנגע יאָהרען נישט געצאָהלט קיין שום שטייערן, צאָהלען איצט דעם ריטשאַלט, דעריבער זענען די קליינהענדלער-אָרגאַניזאַציעס געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז דער ריטשאַלט דאַרף אויף ווייטער פערלענגערט ווערן אונטער די פאָלגענדע בעדינגונגען:

1) נעמענדיג אין אַכט די ירידה פון אַלגע-מיינעם אומזאַץ, דאַרף דער ריטשאַלט פערקלענערט ווערען אויף 30 פּראָצענט לויט'ן אומזאַץ פון די יאָהרען 1928 — 1930.

2) פאַר דער קאָלאָניאַל-בראַנזשע, צוליב'ן צענטראַליזירען די מאָנאָפּאָל-אַרטיקלען, דאַרף דער ריטשאַלט פערקלענערט ווערען אויף 50 פּראָצ.

3) דער ריטשאַלט זאָל זיין אַ הנחה פאַר דעם קליינהענדלער, דאַמאָלס ווען דער האַנדעל האָט געצאָהלט 2 פּראָצענט, האָט דער קליינהענד-לער, וועלכער פאַלט אַרונטער דעם ריטשאַלט גע-צאָהלט 1 פּראָצ. און יעצט, צוליב דעם, וואָס דער האַנדעל צאָהלט נאָר 1 פּראָצ. זאָל דער ריטשאַלט פערקלענערט ווערן צו דריי-פערטעל פּראָצ.

4) פון ריטשאַלט זאָלען געניסען אונטער-נעהמונגען, וועלכע זענען ענטשטאַנען אַמשפּעט-סטען אין יאָהר 1931.

5) פון ריטשאַלט זאָלען גניסען אונטער-נעהמונגען, ביי וועלכע דער אומזאַץ בעטרעפט ביז 60.000 זל. יעהרליך.

צי קענען אַנולירט ווערן שטייערן

וועלכע זענען פערזיכערט אויף היפּאָטעקען

אין זעהר פיל פאַלען האָט די שטייער-מאַכט זיך פערזיכערט די שטייערן מיט'ן היפּאָטעק פון שטייער-שולדיגן.

איצט שטעלט זיך די דאָזיגע פראַגע, צי מען וועט בנוגע זיי אָנווענדן דעם מיניסטעריא-לען צירקולאַר, וועגן שענקען די שטייערן.

עס איז נויטיג אויפצוקלערען:

אין פּרינציפּ איז נישט פאָרגעזעהן דאָס מען זאָל שענקען די שטייערן פון פּערזאָנען, וואָס האָבען וואָסערע איז נחלה און די שטייערן זענען אַרויפגעשטעלט אויפ'ן היפּאָטעק. פאָרט מיינט מען צו שענקען די שטייערן פון אַזעלכע וואָס זענען גרינדליך רואינירט און זיי פערמאָגען שוין אַבסאָלוט גאָרנישט, און ביי אַ זאַיענטשע וועט מען ביי זיי גאָרנישט געפינען. אויב מען האָט נאָר אַ נחלה, איז דאָס שוין נישט אַזוי.

אָבער אין צירקולאַר איז פאַראַן אַ פּאַקט, וועגן שענקען אַ טייל פון די שולדיגע שטייערן און זאָגאַר איינגאַנצן פאַר אַזעלכע וואָס אויב מען וועט ביי זיי מאַכען אַ ליציטאַציע און זאַ-יענטשע וועט מען זיי גרינדליך רואינירן, עס איז פון דעם צו זעהן, אַז די שטייער-מאַכט וויל נישט דערפיהרען מענשען צו רואינאַציע.

אַזעלכע שטייער-שולדיגע, וואָס האָבען אַ נחלה, הויז, דירה און די שטייערן זענען אויפ'ן היפּאָטעק גאַראַנטירט, און די ליציטאַציע וועט זיי גענצליך צוברעכען, קענען זיך אויך ווענדען מיט ביטעס צו דער שטייער-מאַכט און פערשטע-לען די ווירטשאַפטליכע סיטואַציע און בעטען דאָס מען זאָל זיי דעם שטייער אַנולירען איינגאַנ-צען אָדער נאָר אַ טייל פון איהם, אַזוי, אַז זיי זאָלען קענען בעצאָהלען.

מיר מאַכען אויפמערקזאַם. אַז די וואָס זענען אימשטאַנד ביי די ערגסטע בעדינגונגען צו בעצאָהלען אַ טייל פון די שולדיגע שטייערן, זאָלען נישט בעטען צו שענקען די גאַנצע סומע.

וואָס הייסט אַ רוב אין גאָלד-וואַלוטע

און צי האָט דערצו אַ שייכות דאָס פאַלען פון דאָלאַר?

אַז דער דאָלאַר האָט זיך גענומען וואַקלען האָט זיך בעוויזען פערשידענע-ערליי נייע זאָרג. קודם כל האָבען זיך געזאָרגט די פּערזאָנען, וואָס זענען שולדיג געלד אין דאָלאַרען לויט אָפּמאַכען צו צאָהלען לויט'ן גאָלד-פּאַריטעט.

אַנדערע ווידער האָבען זיך געזאָרגט צי וועט מען טאַקי בעקומען גאָלד-דעקונג לויט עס איז אָפּגעמאַכט.

נאָך אַנדערע האָבען בכלל אָפּמאַכען וועגען חובות אויף גאָלד-פּאַריטעט און האַלטען זיך פאַר זיכער מיט אַזאַ אָפּמאַך.

עס איז דעריבער נויטיג צו מאַכען אויפ-מערקזאַם, אַז די פראַגע וועגן די אָפּמאַכען צו צאָהלען לויט גאָלד, איז ווייט נישט אַזוי ווי מען האָט זיך איינגערעדט.

די פּערזאָנען, וואָס האָבען איצט אָפּמאַכען צו צאָהלען אויף גאָלד-דאָלאַרס, וועלען, ווי עס איז שוין בעוואוסט נישט קענען מאָהנען קיין גאָלד-דאָלאַרען.

עס איז נישט פאַראַן קיין גאָלד-וואַליוטע.

עס איז נישט פאַראַן קיין געזעץ, וואָס זאָל בעשטימען וויפיל באַנקנאָטען מען דאַרף געבען פאַר אַ גאָלד-וואַליוטע. אויב אין אַנ'אָפּמאַך איז פאַראַן אַ באַמערקונג צו צאָהלען לויט'ן גאָלד-קורס, לויט'ן גאָלד-פּאַריטעט, איז גאָרנישט פאַראַן קיין שום געזעץ און קיין שום מעגליכקייט צו דערווייזען וויפיל מען דאַרף צאָהלען.

אין אַמעריקאַ אַ שטייגער זענען פאַראַן באַנקנאָטען, וואָס הייסען גאָלד-דאָלאַרען, און זיי זענען אויף איין זייט רויט. די דאָזיגע גאָלד דאָלאַר-באַנקנאָטען זענען אין קורס דאָסזעלבע, וואָס אַלע אַנדערע דאָלאַר-באַנקנאָטען. און ווער עס פאָדערט גאָלד-דאָלאַרען דער בעקומט די דאָזיגע פּאַפּירענע גאָלד-באַנקנאָטען, וואָס האָבען נישט קיין שום גרעסערן ווערט.

דאָס זעלבע איז און וועט זיין מיט אַלע אַנדערע אָפּמאַכען אויף גאָלד.

מען מוז נעהמען אין אַכט, אַז אין די קרייזען פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג איז שוין ענטשטאַנען די פראַגע, וועגען אויפקלערען די ברייטסטע שיכטען, אַז אַלע אָפּמאַכונגען וועגען דאָלאַרען אין גאָלד וועלען געצאָהלט ווערען מיט די זעלבע פּאַפּירענע דאָלאַרען, נישט לויט קיין שום אַנדערען קורס, נאָר אַ דאָלאַר פאַר אַ דאָלאַר.

ווער קען געניסען פון הנחות

אויף עלעקטרישע ליכט אין לאָדז

מיר האָבען שוין מיטגעטיילט וועגען הנחות פאַר עלעקטרישע ליכט, וואָס דער צענטראַלער קליינהענדלער-פעראיין אויף לאָדזער וואָיעוואָדזט-ווע, פּאָמאָרסקאַ 15, האָט אויסגעפועלט פאַר איהרע מיטגלידער.

מיר מוזען אָבער אונטערשטרייכען. דאָס פון די הנחות קענען נאָר געניסען געוועלבער, וואָס בעזיצען שויפענסטער וואָס ווערען בעלויכטען, ווייטער געוועלבער וואָס זענען אָפּגעטיילט פון דער פּריוואַט - וואוינונג, אָדער וואָס בעזיצען בעזונדערע ליטשניקעס אָדער אָרגאַניטשני-קעס פאַר'ן געוועלב און פאַר דער פּריוואַט-וואוינונג אין פאַל ווען די וואוינונג געפינט זיך ביים געוועלב. די גרעסטע הנחה פון 50 פּראָצ. האָבען מעטשאַרניעס, צוקיערניעס, פּרוכט-געוועל-בער, רעסטאָראַנען, ביער-שענקען און די אַלע געשעפטען וואָס זענען אָפען לענגער ווי ביז 7 אָוונד.

די ענזיסטענץ פון נאָר איין אַזאַ אינסטיטוציע אין יעדער וואָיעוואָדזטווע איז ווירקליך שוין אַ בעווייז פון ערנסטע אַרבייט און דעריבער רעכנען מיר, אַז אין אַ גאַנץ קורצער צייט וועלען די קרעדיט-קאַסעס געניסען פון דעם צוטרוי פון די מאַס-געבענדע ספערען און פון דעם דורכשניטליכען בעל-מלאכה.

זאָלען אונזערע ראַטמענער האָבען אַ בריי-טערן זין פאַר אָרגאַניזאַציע-אַרבייט, זאָלען זיי זיך נישט איינשליסען אין די ד' אמות פון די עק-זאַמענס און האַנדווערקער-קאַרטען און זאָלען זיי אַביסעל אַריינטראַכטען וועגען דער מעגליכקייט פון דורכפיהרען דעם אויביגען געדאַנק. אַ ביליגער קרעדיט פאַרן האַנדווערק, זאָל עס זיין אין דער פאָרם פון אַ דיסקאָנטאָ, אָדער אין דער פאָרם פון אַ פאַרשוס אויף אַ אַנגענומענע בעשטעלונג אָדער אין אַנדערע וועלכע עס איז פאָרם איז מצהר בכוח צו ראַטעווען דעם האַנדווערקער פון זיין שווערער לאַגע, ווי דאָס לוסטרירען פון האַנדווערקער-וואַר-שטאַטען און דאָס אַרויסגעבען הונדערטפּראָצענטיגע באַכמענער דורך אַ פּאַפּירל פון דער עקזאַמענאַ-ציע-קאָמיסיע – דאָס זאָלען די ראַטמענער פון דער לאָדזער האַנדווערקער-קאַמער יודען און קריס-טען האָבען אין זינען, וועלען זיי פערלייכטערן דעם בעל-מלאכה דעם פּראָצעס פון דורכהאַלטען די יעצטיגע שווערע קריזיס-צייט און דערמעגליכען איהם צו קוקען אין דער צוקונפט מיט אַ העלערן אָפּטימיסטישען בליק.

ב. פרוינד

בעזיצער פון ביטשריפטן-ביוראָס

וועלען מוזען בעלעגען עקזאַמענס

די אַלע ביטשריפטען-ביוראָס, וואָס עקזיסטי-רען פון פריהער איידער עס איז אַרויס דאָס נייע געזעץ וועגען ביטשריפטען-ביוראָס וועלען מוזען אין דער וואָיעוואָדזטווע בעלעגען אַנ'עקזאַמען. די עקזאַמענס וועלען פאָרקומען אין אַ יאָהר אַרום. דאָס וועט זיין אַ לייכטער עקזאַמען וועגען די נויטיגסטע אינפאָרמאַציעס, וואָס עס מוז וויסען אַ ביטשריפטען-ביוראָ.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 16 כ אייר תרצ"ג

מאי

זון-אויפגאנג 3.40
זון-אונטערגאנג 7.25

פאבאר פון יאהרגאנג 1912

היינט, דינסטאג, דעם 16-טען ד. ח. דארפען זיך שטעלען פאר דער קאמיסיע נומער 1 (אל. קאשטשושקי 21) די פאבאראוצעס פון יאהר-גאנג 1912, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 3-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

O R

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2 (אגרא-דאווא 34) די פאבאראוצעס פון יאהרגאנג 1912, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 4 פאליציי-קאמיסאר-יאט מיט די פאמיליען-נאמען אויף די אותיות:

M P U

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 3 (פיעט-ריקאווער 165) די פאבאראוצעס פון יאהרגאנג 1910, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5-טען קא-מיסאריאט:

פון A ביז Ł איינשליסליך.

מארגען, מיטוואך, דעם 17 ד. ח. דארפען זיך שטעלען פאר דער קאמיסיע נומער 1 (אל. קאשטשושקי 21) די פאבאראוצעס פון יאהרגאנג 1912, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 3-טען קא-מיסאריאט מיט די אותיות:

N S

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2 (אגרא-דאווא 34) דארפען זיך שטעלען די פאבאראוו-צעס פון יאהרגאנג 1912, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 4 פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיל-יען-נאמען אויף די אותיות:

R T W

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 3 (פיעט-ריקאווער 165) די פאבאראוצעס פון יאהרגאנג 1910, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5-טען און 9-טען קאמיסאריאט

M N O P R S Sz Sch Ś T U W Z Ż Ź

א פויליש-טערקישע האנדעלס-געזעלשאפט

האט זיך געשאפען אין לאדז

(אג) ווי מיר דערוויסען זיך איז אין לאדז לויט דער איניציאטיוו פון טערקישען אמבאסאדאר בעשאפען געווארען א פויליש-טערקישע געזעלשאפט פאר האנדעל און אינדוסטריע. אלס פרעזעס פון דער געזעלשאפט איז בעשטימט געווארען דער בעקאנטער לאדזער אינדוסטריעלער אדאלף האמ-בורגער.

די געזעלשאפט האט זיך געשטעלט פאר א ציל אנצוקניפען ענגע האנדעלס-בעציהונגען צווי-שען פוילען און טערקיי אויף קאמפענסאציע-יסודות.

ענדערונגען אין דער פויליש-האלענדישע האנדעלס-קאמער

(אג) ווי מען מעלדעט אונז, וועט אין די נאהענטסטע טעג פארקומען א רעארגאניזאציע פון דער פויליש-האלענדישער האנדעלס-קאמער. אין פרעזידיום פון דער קאמער וועט אריין דער פרעזעס פון אויפזיכטס-ראט פון איינע פון די היגע אנגעזעהענסטע טעקסטיל-פירמען און אין ראט וועט אריין איינער פון די היגע אנגעזעהענסטע קאנ-פעקציאנערען. עס וועלען אויך פארקומען ענדע-רונגען אין דער דירעקציע פון דער קאמער, אין וועלכער עס וועט אריין א-העכערער בעאמטער פון האנדעלס-מיניסטעריום.

דריק אויס דיין צארן

גענען די היטלערישע אכזריות'ן

קויף נישט קיין סחורות פון דייטשלאנד!

פערענדיגט דער שטרייק אין קינדערמאנס פאבריק

(2) אין שייכות מיט די קאנפערענצען, וואס זענען פארגעקומען פרייטאג און שבת, זע-נען די ארבייטער פון קינדערמאנס פאבריק (לאנ-קאווא 23) נעכטען צוגעטראטען צו דער ארבייט.

די אונטערהאנדלונגען — גופא — ווערען נאך פארגעזעצט.

פון האנדעלס-געריכט

ליקווידירט 2 אופאדלאשטשען — מחמת מאנגעל אין אקטיוון

אין שייכות מיט דעם אופאדלאשטש פון הערצקע לאנדוי און מיכאל קושענטאווסקי (אל. 1-טען מאי 15) האט דאס האנדעלס-געריכט אויף דער נעכטיגער זיצונג בעשלאסען, דעם אופאד-לאשטש צו ליקווידירען, מחמת די פירמע פארמאגט נישט קיין שום אקטיוון.

צוליב די זעלבע מאטיוון, האט דאס גע-ריכט ליקווידירט דעם אופאדלאשטש פון משה שטשיבוק.

מיניסטעריאלע אינטערווענץ איז טאמאשאווער שטרייק

אקופאציע פון דער קונסט-זייד-פאבריק דויערט

(2) די טאמאשאווער קונסט-זייד-פאבריק איז נאך נעכטען געווען אקופירט דורך די ארבייטער. דאס איז שוין דער 11-טער טאג פון דער אקופאציע.

דעם פאריגען שבת האט וועגען דעם סכסוך אינטערווענירט סיי אין דער לאדזער וואיעוואדז-טווע, סיי אין מיניסטעריום פאר געזעלשאפטליכער שוץ — דער דעפ. וואשקעוויטש.

אין רעזולטאט פון לאנגע אונטערהאנדלונגען איז זונטאג בייטאג אנגעקומען קיין טאמאשאוו א טעלעפאנאגראם פון מיניסטעריום, אין וועלכען די ארבייטער זענען אויפגעפאדערט געווארען צו פערלאזען די פאבריק - מויערען ביז מאנטאג 12 בייטאג.

די שטרייקענדע ארבייטער האבען נאך א דיסקוסיע בעשלאסען צו בעטען דאס מיניסטעריום וועגען צושיקען קיין טאמאשאוו דעם הויפט-ארבייטס-אינספעקטאר ה' קלאט, מאכענדיג אפהענ-גיג דאס פערלאזען די פאבריק פון זיין אנקומען.

חוץ מזה האט זיך דער דעפ. וואשקעוויטש ווידער געווענדעט צום וואיעוואדען-אמט וועגען אנ'אינטערווענץ אין ווארשא.

ווי געזאגט איז נאך די פאבריק לעת-עתה אקופירט.

א חשובע'ר גאסט

דער בעקאנטער יודישער פאלקלאריסט, ש. לעהמאן אין לאדז

אין לאדז ווילט איצט דער בעקאנטער זאמלער און ארויסגעבער פון פאלקלאר-מאטעריא-לען, ה' שמואל לעהמאן.

ער איז געקומען קיין לאדז אין שייכות מיט דער פערשפרייטונג פונ'ם 1-טען באנד פון „ארכיוו פאר יודישער שפראך-וויסענשאפט, ליטעראטור-פארשונג און עטנאלאגיע", וואס איז איצט ארויס פון דרוק, און שטעלט מיט זיך פאר אנ'אוצר פון זאמלערישער און וויסענשאפטליכער ארבייט.

דאס דאזיגע בוך, צו דעם ארויסגעבען פון וועלכען עס האט זיך ביי דער איצטיגער זעהר שווערער צייט געפאדערט גרויס אפפערוויליגקייט מסירת-נפש, האט א דאנק דער אויסערגעוועהנליכער ענערגיע און ליבשאפט צו דעם בעהאנדעלטען אביעקט מצד אונזער גלענצענדען פאלקלאריסט — דערזעהען די ליכטיגע שיין.

מיר זענען זיכער, אז ביי דער לאדזער יודישער אינטעליגענץ וועט סיי דאס אינטערעסאנטען בוך, סיי דער חשוב'ער מחבר ארויסרופען די געהעריגע פאראינטערעסירונג.

געקומען צו דער כלה און בעגנבעט די בעלי-הבתים

דער „פויגעל" וועט זיצען א יאהר אין תפיסה

(א) פאוועל זוּבערט ווּעל שטשעפאן יאראש— דער בחור מיט צוויי נעמען, וועלכער האט גע-וואוינט צוזאמען מיט זיין „קאכאנקע", אויף זגער-זשער 90, האט זיך לעצטענס געגומען חתנ'ען, נישט ווי גישט וועו, האט ער געשריבען תנאים און דערביי געמאכט גוטע געשעפטען.

לעצטענס האט ער געפאקט א פונק נייע „נאושעטשאנע", די דינסט בראגיסלאווא זיסעק, וועלכע דינט ביי א געוויסען זילבערבערג (שענ-קיעוויטש 9), וואו דער „חתן" פלעגט אפט מאכען וויזיטען זיין כלה. איינמאל ביי אזא וויזיט, ווען קיינער איז נישט געווען אין דערהיים, האט פא-וועלעק בעגנבעט אי די בעלי-הבתים אי די כלה.

נעכטען איז דער „חתן-בחור" פערמשפט גע-ווארען אויף 1 יאהר תפיסה און פערלירען די רעכטאויף 5 יאהר.

פון דער לעצטער מינוט!

די שוין לאנג-ערווארטעטע ציהונג פון דער 1-טער קלאס בעריהמטער 27-טער מלוכה-לאטעריע וועט ענד-ליך פארקומען שוין איבערמארגען. אויסערגעוועהנלי-כע שאנסען פאר די שפילערס. — לאסען קויפט יעדער אין דער קאלעקטור ס. יאטקא, פיעטריקאווער 22 און 66, וועלכע איז איבעראל בעקאנט אלס די באמת גליקליכסטע.

די איבערגעהאקטע קאריערע פון א יוגענדליכען גזלן

(2) אין שייכות מיט דעם דערשאסענעם בלוטיגען פאביאניצער באנדיט, דעם 19-יאהריגען בראניסלאוו דושיאבא, דערוויסט מען זיך, אז ער איז שוין זיין עטליכע חדשים געזוכט געווארען דורך דער [פאליציי, אלס א בעשולדיגטער אין אנ'אנפאל הינטער לאסק.

ווי וויט דער דאזיגער יונגער-גזלן איז געווען „טאלענטירט" און ריקזיכטסלאז, בעווייזט דער פאקט, אז ער האט אין משך פון עטליכע טעג ערמארדעט 3 מענשען.

דער פערוואונדעטער קאמיסאר פיאטר וועסאלאווסקי איז אריבערגעפיהרט געוואהרען אין א לאדזער שפיטאל.

מורא'דיג צושעדיגט אידיש יונגעלע

ווי וויט די פערווילדונג דערגרייכט

(א) אויף פיעפשאווע 18 האבען זיך צווי-שען זיך צוקריגט די קינדער פון דעם הויף. איי-נער פון די לאקאטארען, סטאניסלאוו פאדעמסקי, איז דעריבער אריינגעפאלען אין אזא גרימצארן, אז ער האט א כאפ געטון דעם 7-יעהריגען שלום קראנארסקי און ארונטערגעווארפען איהם פון עלע טרעפען.

דאס קינד איז מורא'דיג צוקלאפט, און האט בעקומען א מוח-אויפטרייסלונג.

פאגאטאוויע האט איהם אוועקגעפיהרט אין א שווערען צושטאנד אין אננא-מאריא-שפיטאל.

אזוי ווי פאדעמסקי האט ווייטער געסקאנ-דאלעוועט, האט איהם פאליציי ארעסטירט.

מאגענשמערצען, מאגענדרוק,

פערשטאפונג, דארמגלפען, גאל-געשמאק אין מויל-שלעכטס פערדייאונג, קאפ-וועהטאג, בעלייגט די צונג, א בלאס פני ווערען שנעל דורכ'ן געברויך פון נאטירליכען ביטערוואסער

Franciszka Józefa

בעזייטיגט א גלאז, אין אטגר קורץ פאר'ן שלאפען געהען צו טרינקען, עמפפעהלט פון דאקטוירים.

די לופט-פליה-פאסט ווערט צו-געשטעלט ווי עקספרעס-קארעספאנדענץ

(2) לויט אינפארמאציעס פונם פאסט-אמט 1, ווערען בריף דורך דער לופט-פאסט פונאנדערגע-שיקט און צוגעשטעלט אויך אין די זונטאג-און-יום-טוב-טעג פונקט אזוי ווי עקספרעס-בריף.

אזוי ווי לאדז פערמאגט נישט קיין אייגענע לופט-קאמוניקאציע, ווערען די בריף, וואס ווערען צוגעפיהרט מיט דער לופט-פאסט קיין ווארשא — מיט דער באהן צוגעשטעלט קיין לאדז און פונאנ-דערגעשיקט צו די אדרעסאטען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט בייגאכט דיזשורירען: ק. לייגנוע-בער (פריהייטס-פלאץ 2), י. הארטמאן (סליגאר-סקא 1), וו. דאנילעצקי (פיעטריקאווער 127), א. פערעלמאן (ציגעל-גאס 32), י. צימער (וואולטשאנ-סקא 37), פ. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקיעגא 27).

דער נייער קריין-סטאראסטע אין לאדז

(2) לויט ווי מיר דערוויסען זיך, האט דאס אינערן-מיניסטעריום נאמינירט אלס לאדזער פאוו-יאט-סטאראסטע דעם לייטער פון דער זיכערהייטס-אפטיילונג ביים ווארשאווער וואיעוואדען-אמט, ה' זיגמונט מאקאווסקי.

דער נייער סטאראסטע זאל שוין גאר בקרוב קומען קיין לאדז, בכדי צו איבערנעהמען זיין אמט.

יודען געדענקט!

היטלער פיהרט אנ'אויסראטונגס-פאליטיק געגען אייערע ברידער אין דייטשלאנד;

ענטפערט איהם:

מיר באיקאטירען סחורות פון דייטשלאנד!

די נאהענטסטע אויספלוגען פונ'ם זשורנאליסטען-סינדיקאט

(2) אין דעם נאהענטסטען זונטאג ווערט ארגאניזירט אנ'אויספלוג קיין ספאלע.

דעם 20 מאי (אין שייכות מיט'ן 700 יאהרצייט פון דער שטאט און פילאטעליסטישער אויסשטעלונג) — אנ'אויפלוג קיין טארן — פאר 10 זל. מיט 50 גראשען.

דעם 25 ד. ח. א פילגעריי קיין טשענ-סטאכאוו.

דעם 28 ד. ח. — א „צוג אינ'ערגיץ".

די אנמעלדונגען געהמט אן „ווגאן לי" און „ארביס".

פאר בענוצען טעראר

פערמשפט אויף 6 חדשים תפיסה

(א) נעכטען איז אין שטאטישען געריכט פארגעקומען א פראצעס געגען אברהם מאשקא-וויטש (גלובנא 42) וועלכער ווערט אנגעקלאגט אין טעראריזירען דעם שיך-סוחר משה מאנדרש-וויטש'ס זוהן, חיים (11 ליסטאפאד 3).

היות ווי מאשקאוויטש האט זיך צום גע-ריכט נישט צוגעשטעלט, איז ער פערמשפט גע-ווארען אויף 6 חדשים תפיסה.

א געראטענער שפרינגער...

(א) אויף שראקאווסקיעגא 9 איז פונ'ם 1 שטאק ארונטערגעשפרונגען דער 8-יעהריגער העגריק פערסטער, וועלכען א קאלעגע זיינער האט ארויסגעשטויסען פון פענסטער.

דעם יונגעלע איז, צום גליק, גארנישט נישט געשעהן.

בעפאלען א פויערטע

(2) אנ'אומבעקאנטער פערשוין איז עהער-נעכטען אין אוועגד, אויפן וועג, לעם דארף אנטאָ-ניעוו-סטאקי בעפאלען די 23-יעהריגע פויערטע לעאקאדיא אדאמטשעווסקא און זי שווער פערוואונ-דעט מיט עפיס א טעמפען געגענשטאנד.

דער באנדיט איז אנטלאפען, און די יונגע פויערטע האט מען שפעטער געפונען ליגען אויפן וועג - א פער'חלשטע.

מ'זאל צאהלען לויט'ן לוין-טאריף

(2) עס ווערען איצט געפיהרט אונטער-האנדלונגען מיט די פארשטעהער פון פרידלענדערס פאבריק (דאוובארטשיקאוו 8), פון וואהל-הענדלערן (נאווא 30) און דער שפינעריי פון סטאדאר מיך (לאנקאווא 1) וועגען דעם, אז די אנגערופענע פירמעס זאלען האנארירען די לוינען לויט'ן קאלעקטיווען אפמאך.

יודען געדענקט!

היטלערישע באנדעס פייניגען אייערע ברידער אין דייטשלאנד!
אייער געווער נעגען זיי איז באיקאט אויף
סחורות פון דייטשלאנד!

ארימע יודישע קינדער אויף זומער-קאלאניעס

דער קאמיטעט פון ארבייטסלאזען-פאנד ביי דער לאדזער ווארשאווער [unclear]... שיקט היינטיגען זומער ארויס 240 (צוויי הונדערט פערציג) קינדער פון ארימע יודישע עלטערן אויף זומער-קאלאניעס אין אינטערנאט פאר יודישע קינדער און פערמע אין העלענובעק. די קינדער וועלען ארויסגעשיקט ווערען אין פיער פארטייען צו 60 קינדער יעדען חודש.

מאנטאג, דעם 15-טען ה. ח. איז שוין אפגעפאהרען אין אינטערנאט און פערמע אין העלענובעק די ערשטע פארטיי פון 60 קינדער (מיידלעך).

די קאליעקע לאדז — בושעזשין

(א) די דירעקציע פון די צופאהר-טראמוואיען בעמיהט זיך איצט צו בעקומען ביים ארבייטס-פאנד די געהעריגע קרעדיטען אויף אנצוהויבען די ארבייט פון אויסבויען די ליניע לאדז—בושעזשין, וועלכע וועט האבען א וויכטיגע בעדייטונג פאר לאדז און יעדער היגזיכט.

דער פלאן פון דער דאזיגער ליניע איז נאך אין פאריגען יאהר איבערגעגעבען געווארען דער צענטראל-מאכט צום בעשטעטיגען.

דער שטרייק פון די פליוש-וועבער דויערט נאך אלץ

(י) נישט קוקענדיג אויף אלע אינטערווענצען פון ארבייטס-אינספעקטאר, איז דער שטרייק אין דער פליוש-וועבער-בראנזשע ביז היינט נישט פארלעדיגט.

עס שטרייקען בסך-הכל 14 פאבריקען מיט א צאהל פון 200 פערזאן.

די ארבייטער אין פינקעלס פאבריק האלטען היינט אקופירט די פאבריקס-געביידע. עס זיצען דארט 46 פערזאן — מענער און פרויען.

די שטרייקענדע ארבייטער בעקומען אונטערשטיצונג פון קלאסען-טעקסטיל-פעראיין (נארוטאוויטשא 50).

די פייערליכע אקאדעמיע

לכבוד דעם 15-יעהריגען יובילייע פון דער בארעכאוו-שול

די פייערונג פון 15-יעהריגען יובילעאום פון דער באראכאוו-שול וועט פארקומען שבת 10 אינדערפריה אין טעאטער „סקאלא".

דאס פראגראם פון דער פייערונג וועט א חוץ דעם אפיציעלען טייל, אין וועלכען ס'וועלען אנטייל-נעהמען פארשטעהער פון א גאנצע רייה היגע און ווארשאווער ארבייטער-אינסטיטוציעס, אויך ענט-האלטען א גרויסע קינדער-פארשטעלונג.

די קינדער פארשטעלונגען פון די באראכאוו-שולען וואס ווערען איינגעארדנעט יאהר-יעהרליך האבען זיך שוין קונה שם געווען מיט די אריגינעלע (אויפפיהרונגען און ציהען צו שטענדיג גרויסע מאסען אנהענגער פון יודיש-וועלטליכע שולען. ספעציעל הייאהר זאגט צו דאס פראגראם פון דער פארשטעלונג צו זיין בעזונדערס שעהן. דער בעקאנטער שרייבער ל. מלאך, וועלכער ווילט איצט אין פוילען, האט ספעציעל צו דעם יובל פון די היגע באראכאוו-שולען אנגעשריבען אן אריגינעלע סצעניש בילד אין 2 אקטען אונטער'ן נאמען „דאס ליד פון ארבייט" דאס איז אן אפאטעאז פון ארבייט, וועלכע וועט בעזונדערס שיין אויספאלען א דאנק די אריגינעלע פלאסטישע טענץ, וועלכע ס'האט ארראנזשירט די בעקאנטע טאנץ-לעהרערין זינא קרוש.

ס'וועט נאך אויסגעפיהרט ווערען א פוילישע קינדער אפע"ע מיט פיל נומערען געזאנג.

עס וועט אויפטרעטען דער שול-כאר אונטער דער לייטונג פון קאמפאזיטאר הערץ רובין און ס'וועלען אויסגעפיהרט ווערען אריגינעלע גימנאסטישע איבונגען אונטער דער לייטונג פון אינסטרוקטאר יעקב בעדלינסקי.

* * *

אין צוזאמענהאנג מיט'ן 15-יעהריגען יובילייע פון דער באראכאוו-שול האט דער היגער בעקאנ. טער סקולפטאר כיימאוויטש אויף דער ווענדונג פון די שילער פון דער באראכאוו-שול איינגעשטימט בחינם אויסצופיהרען א ביוסט פון ב. באראכאוו.

די ענטהילונג פון דער סטאטוע וועט פארקומען שבת דעם 20. מאי אין „סקאלא"-טעאטער בעת דער פייערונג פון 15-יעהריגען יובילעאום פון דער באראכאוו-שול.

די דאזיגע האנדלונג פון דעם קינסטלער האט ארויסגערופען גרויס אנערקענונג אין די ברייטע קרייזען פון דער היגער ארבייטערשאפט און אינטעליגענץ.

3-טע טוריסטען-גרופע

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אפגעפאהרען קיין ארץ-ישראל

נעכטען נאכמיטאג איז פון פאבריקס-באהנהויף אבגעפאהרען קיין ארץ ישראל די 3-טע טוריסטען גרופע פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. אין קאלושקי האבען זיך די אנטיילנעהמער פון דער עקסקורסיע צוזאמענגעטראפען מיט א גרעסערער טוריסטען גרופע פון ווארשא וואס איז ארגאניזירט געווארען דורך דעם צ. ק. פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען.

אליבי פון א פראפעסיאנעלען גנב-איינברעכער

(2) דאס קרייז-געריכט האט ארויסגעטראגען א בעפרייאונגס-אורטייל דעם פראפעסיאנעלען גנב-איינברעכער וולאדיסלאוו קלוטשינסקי, וועלכער איז בשעתו פערמשפט געווארען אויף פינף יאהר טורמע פאר'ן איינברעכען א קעמערל און ארויסגנבענען פון דארט עטליך-און-פערציג היהנער.

אויפ'ן פראצעס איז דערוויזען געווארען זיין אליבי.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אוונד.

בעזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען.

דער יודישער באדען-בעזיץ אין א"י און די עליה

דער איצטיגער הורבן פון דייטשען יודענטום און דער עקאנאמישער אונטערגאנג פון צאהלרייכע יודישע גלות-קבוצים האבען אויפ'ן פאדער-גרונד פון יודישען פאלקס-לעבען ארויסגערוקט דאס פראבלעם פון עליה קיין ארץ-ישראל אלס דעם איינציגען אויסוועג פון דער גרויסאמער יודען-נויט.

די טעטיגקייט פון קרן קימת לישראל, הויפטזעכליך די לעצטע קאלאניזאטארישע אקציע זיינע איז דער פארם פון מחנות-פועלים ארום די יודישע דערפער, ענטשפרעכט פולשטענדיג די 3 הויפט-בעדערפעניסען פון ארץ-ישראל-אויפבוי: באדען, עליה און יידושע ארבייט.

אין די נאהענטסטע טעג וועט זיך דער קרן קימת ווענדען צו דער יודישער געזעלשאפט נאך אונטערשטיצונג פאר זיין אונטערנעהמונג.

לאדז—תל-אביב

די בעקאנטע פירמע פשעדבורסקי, קאלבער און שותפים, שעקיעוויטשא גאס 6, טעל. 25-129 וואס שמ'ט מיט איהר איניציאטיוו און ריהרעדיגקייט האט צוליב דער פערגרעסערטער עליה קיין א"י די ערשטע ארגאניזירט דעם טראנספארט פון סחורות פון לאדז דירעקט אין די גרעסטע שטעט פון א"י, ווי יפו, תל-אביב א. א. וו. כדי גוט צו בעפרידיגען די קליענטען שיקט די פירמע ארויס יעדע וואך א וואגאן קיין א"י. דער טראנספארט קאסט פאר ביי די בעקוועמסטע בעדינגונגען. איבערמאציעס ערטיילט די פירמע אויפן אנגעגעבענעם אדרעס.

היינט — הזמיר-קאנצערט אין פילהארמאניע-זאל

מיט'ן אנטייל פון אבערקאנטאר ה' ישראל אלטער

היינט אוונט קומט פאר אין פילהארמאניע-זאל דער לאנג-ערווארטעטער „הזמיר"-קאנצערט מיט'ן אנטייל פון בעריהמטען אבערקאנטאר ה' ישראל אלטער פון האנאווער.

דאס ערשטע מאל אין אונזער שטאט וועט אויסגעפיהרט ווערען דאס מאנומענטאלע ווערק פון מענדעלסאן: „די וואלפורגיס-נאכט" מיט דער בעטייליגונג פון דעם פילהארמאנישען ארקעסטער, כאר און ארקעסטער פון „הזמיר", אונטער דער לייטונג פון דיריגענט זאקס.

אין ערשטען טייל פון פראגראם וועט אבערקאנטאר ישראל אלטער זינגען א רייה אריעס און לידער מיט דער בעגלייטונג פון פילהארמאנישען ארקעסטער.

פערענדיגט א שטרייק אין א זגערזשער פאבריק

(א) נעכטען האט אנגעהויבען צו ארבייטען פאסעלטס פאבריק אין זגעזש. וועלכע איז עטליכע טעג געווען אקופירט דורך די ארבייטער.

גאסטראלען פון לוסי און מישא גערמאן

שוין 3 וואכען ווי אין לאדז גאסטראלירען די אמעריקאנער קינסטלער לוסי און מישא גערמאן, אין קאלמאנאוויטשעס א לעבענס פיעסע „מאמע און שוויגער", וואס ווערט געשפילט שוין די לעצטע טעג.

די 2-טע פרעמיערע „אזוי איז דאס לעבען" ווערט אויפגעפיהרט אין די נאהנטסטע טעג.

דער רוה פון קערפער

סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן

1)

פראלאג

בכדי אנצוקומען פנים קינדער-צימער אינים שלאף-צימער פון איהר מוטער, האט סטעפאניא געמוזט ארורכגיין א לאנגען קארידאר.

פאר דער קליינער מיידעלע איז דער דאזיגער וועג געווען א צולאנגער און לאנגוויליגער, און דערבייער האט זי זיך געוועהנליך בעמיהט, וואס-שנעלער איהם אדורכצולויפען.

איינמאל אבער האט סטעפאניא געמוזט שטיין בלייבען אין מיטען לויפען: געשעהען איז עס, אז אין טיר, וואס האט געפיהרט אין דעם באד-צימער האט זיך געעפענט, און פון דארט איז ארויס אין קארידאר דער בלעכער-ארבייטער וואס האט פערריכט א רעהר ביי דער וואנע.

דאס איז געווען א מיטעלוואוקסיגער פערשוין מיט ברייטע פלייצעס.

ער האט שארף א בליק געטון אויף איהר פון הינטער אפער זיינע רויטליכע שיטערע ברעמען, און די געוועהנליך-דרייסטע סטעפאניא האט זיך ערשט דאס מאל דערשראקען, און זיך א ציה געטון אויף צוריק.

דער דאזיגער שרעק-מאמענט האט תיכף דערציגירט אל-דאס-וויטערדיגע.

דער פערשוין האט זי געטון א כאפ-אונטער מיט ביידע הענד און א ציה געטון זי צו זיך... זי האט דערפיהלט זיין קראפט, און אריינגעצויגען אין זיך דעם ריח פון גאז, מיט וועלכען ער איז געווען אדורכגעזאפט. דאס נישט-ראזירטע פנים האט זיך צוגעקלעפט צו איהר, און די ליפען זיינע האבען זיך הייס איינגעזויגען אין איהר האלז.

זי האט זיך געפרובט שיצען.

דער ארבייטער האט א נאארט נישט ארויסגעגעבען, א קלאנג נישט ארויסגעלאזט און זיין פנים האט זיך צושוואומען אין א תאווה'דיגען שמייכעל. די הענד זיינע האבען זיך פערקליבען אונטער דעם געוואקסענעם פנים'ס קליידעל און ששדנע ארומגעלעגט איהר צארט קערפערל.

פלוצים האט זיך סטעפאניא אויפגעהערט צו שיצען... זי איז ווי פערטויבט געווארען, און איהר פנים האט זיך בעדעקט מיט א בלאסקייט.

ערשט דאן האט זי דער ארבייטער ארונטער-געלאזט אויף דער ערד, און איז שטילערהייד אוועקגעגאנגען.

שפעטער האט די באנע געפינען סטעפאניאן א פערחלשטע, און איהר אין איינגעפאלען, אז דאס מיידעלע האט זיך אדוואי אויסגעגלישט.

סטעפאניאן גופא האט זיך עס אויך געלייגט אויפ'ן שכל, אז עס איז אזוי געשעהען.

— 1. —

פיער סעריזי האט אויפמערקזאם קאנטראלירט דעם געשפאן.

— ביזט גרייט? — האט סטעפאניא א פרעג געטון.

זי האט אקוראט געהאט פערפעסטיגט די לאנגע שניי-גליטשערס אויף איהר פיס.

אנגעטון איז זי געווען אין א מאנסבילשען ספארט-קאסטיום פון דיקען בלויען וואהל, אבער די ליניען פון איהר קערפער זענען געווען אזוי ריין, אז אפילו אט דער גראבער אומגעלומפערטער מלבוש האט נישט געמינערט איהר שלאנקקייט און פרישקייט.

— איך וועל זיך בעמיהען צוליב דיר צו זיין גוי וויים מעגליך פארזיכטיג — האט פיער בעזאגט.

— איך וועל אויך זיין פארזיכטיג, טייערער, דערווייל איז אזוי ריין און ווייך, אזוי אז ווען אפילו מען פאלט איז א פערגעניגען. ריהרט מען זיך!

פיער איז לייכט ארויפגעשפרונגען אויפ'ן זאטעל. דאס פערד איז געשטאנען רוהיג — אפילו נישט א ציטער געטון.

סטעפאניא האט זיך מיט ביידע הענד אנגעכאפט פאר די לאנגע לייצעס וואס זענען ארונטערגעהאנגען פונ'ם געשפאן, און זיך לייכט א בויג געטון אויף צוריק.

צום ערשטען מאל האט זי אויסגעפרובט איהרע כוחות אין דעם דאזיגען מין ספארט און די אנגעשטרענגטע אויפמערקזאמקייט האט צוגעגעבען דעם אויסדרוק פון איהר געזיכט א געוויסע פערגליווערטקייט.

א דאנק אבער דער מעמאנטאלער פערגליווערטקייט זענען אויף א ווײלע בולט געווארען געוויסע כאראקטעריסטישע פרטים אין איהר געזיכט וועלכע זענען נישט מערקבאר געווען, בעת עס איז בעוועגליך, אויפגעלעבט: עטוואס ארויסגערוקטע קיהן-באקען און א פערשארפטע גאמבעלע.

פיער האט ליב געהאט די דאזיגע אייגענשאפטען פון איהר געזיכט — אין זיי איז געווען פערבארגען ענטשלאסענקייט.

האט ער א ווײלע די אנגעקוקט מיט גרויס ליבשאפט און אויסגערופען:

— פאהרט מען!

די לייצעס האבען זיך אנגעשפאנט, און סטעפאניא האט דערפיהלט ווי זי גליטשט זיך פאר-אויס.

לכתחילה האט זי בלויז געטראכט וועגען דעם ווי אזוי זי זאל נישט אויסזעהען לעכערליך, און דערהאלטען דאס גלייכגעוויכט.

אלידערן ארויספאהרען אויף דער פריי, האבען זיי נאך געטראפט אדורכפאהרען דאס הויפט-געסעל, פונ'ם קליינעם שוויצאר-שטעטעל.

אין דער צייט זענען גיראר אלע געווען אינדרויסען.

פיער האט זיך פריידליך געגריסט מיט זיינע ספארט-פריינד און ספארט-חברים און מיט די מיידלעך אין די געשטריקטע מענער-קאסטיומען.

סטעפאניא האט אבער קיינעם נישט בעמערקט — איהר גאנצע אויפמערקזאמקייט איז געווען געווענדעט אויף די וועג-סלופעס, ווי האבען איהר עדות געזאגט, אז באלד וועלען זיי שוין האבען אדורכגעפאהרען דאס שטעטעל און זיי וועלען שוין זיין אויפ'ן פרייעם פעלד.

ווען זיי האבען שוין דאס שטעטעל געהאט הינטער זיך, האט סטעפאניא לייכט אפגעאטעמט.

איצט האט זי זיך געקאנט פערגינען צו אפטון דאס נחת און — א פאל טון... קיינער וועט דאך איצט נישט זיין קיין עדות פון איהר פאלען... קיינער, א חוץ פיער'ן... אבער ער...

און דאס געפיהל פון ליבשאפט וואס האט זי אין דער רגע אנגעפילט און דערוואראעמט איהר ברוסט, ווי א צארט לעבעדיג וועזען, האט איהר צוגעגעבען א בעזונדערען חן און טעם.

שמייכלענדיג האט זי א קוק געטון אויף דעם אפגעבארענטען קארק און אויף די ברייטע פלייצעס פון איהר מאן.

ער איז געווען שיין און שטארק — און אינטליגענט אין זיינע בעוועגונג און פון זיינע איז געווען פול מיט פלינקקייט, זיכערקייט און דערפאלג.

— פיער! — האט סטעפאניא אויסגערופען.

ער האט א קעהר געטון צו איהר דעם קאפ.

די זון האט בעלויכטען זיין פנים, און ער איז געצוואונגען געווען צו פערשמאלען זיינע גרויסע גרויע אויגען.

— ס'איז גוט! — האט די יונגע פרוי א געשריי געטון.

פארענט האט זיך אויסגעשפרייט א שניי-בעדעקטער טאל. ווייט — אויבען ביי די באַרג-שפיצען האבען זיך געפינערט קליינע וואלקענדלעך. די בארטע פאהרערס האבען זיך בליץ - שנעל ארונטערגעגליטשט מאכענדיג בעוועגונגען, ווי פליהענדיגע פויגעל...

סטעפאניא האט איבערגעחזרט:

— ס'איז גוט!

— דאס איז נאך גארנישט! — האט פיער געענטפערט.

ער האט א יאג געטון דאס פערד און עס האט זיי א טראג געטון מיט א שטארקען אימפעט.

— אט, אט! עס הויבט זיך אן! — האט סטעפאניא דערפיהלט.

(פארטזעצונג מארגען).

ווי אַזוי איז געקעפט געוואָרען דער פראַנצויזישער קעניג לואי דער 16-טער

דאָס איז פאָרגעקומען אין פּאַריז דעם 21-טען יאַנואַר 1793. די רעוואָלוציאָנערע רעגירונג האָט געהאַלטען שטרענג בסוד די צוגרייטונגען צו דער עקזעקוציע. דער תּליון האָט זיך דעם 20-טען יאַנואַר געווענדעט צום פּאַריזער הויפּט־פּראָקוראָר: איך האָב אָקאָרשט בעקומען די פעראָרדנונג וואָס איהר האָט מיר צוגעשיקט — האָט דאָ סאַנסאָן געשריבען, — און איך וועל אָננעהמען אַלע מיטלען, עס זאָל נישט אַרויס קיין שום פערשפּעטיגונג... עס איז אומבעדינגט נויטיג איך זאָל וויסען, ווי אַזוי לואי וועט אָפּגעפיהרט ווער'ן פון „טאַמפּל“ (אַזוי האָט געהייסען דער אַמאָליגער קלויסטער וואו מען האָט געהאַלטען דעם פערמשפּטען קעניג) צי אויף אַ ספּעציעלער פוהר, אָדער אויף יענער וואָס ווערט געוועהנליך בענוצט ביי אַזעלכע בעשטראָפונגען? און ווי וועט זיין מיט דעם קערפּער נאָך דער עקזעקוציע? צי מוז איך מיט מיינע געהילפען זיין אַכט אַ זייגער אין דער פריה לעבען „טאַמפּל“? און אין פאַל אויב נישט איך וועל איהם אָפּפיהרען פון „טאַמפּל“ וואו דאַרף איך זיך געפינען? אַזוי ווי דאָס אַלץ איז נישט אָנגעוויזען געוואָרען אין דער פעראָרדנונג בעט איך אייך מיטצוטיילען וועגען דעם וואָס גיכער, איך זאָל קענען אָננעהמען די נויטיגע מיטלען אַז אַלץ זאָל פּינקטליך אויסגעפיהרט ווערען“.

די פאָרזיכטיגקייט פון דער רעגירונג האָט געהאַט איהר ערקלערונג. עס איז אַרויס אַ קלאַנג אַז עטליכע טויזענד מאַן האָבען בעשלאָסען צו פּרובען בעפרייען דעם קעניג. ווען מ'וועט איהם פיהרען צום עשאַפאָט, דעריבער זענען אָנגענומען געוואָרען בעזונדערע מיטלען כּדי דעם 21-טען יאַנואַר צו בעוואָרענען די פולשטענדיגע אָרדענונג, אין יענער צייט פלעגען די עקזעקוציעס פאָרקומען אויף דעם פּלאַץ „קאַרוסעל“ און דאָ האָט מען געוועהנליך אויפגעשטעלט די גיליאָטינעס, פון דעם קלויסטער „טאַמפּל“ וואו עס איז געזעסען אַרעסטירט דער אומגליקליכער קעניג ביז צום „פּלאַץ קאַרוסעל“ האָט אָבער דער וועג געפיהרט דורך אַ נעץ שמאָלע און קרומע גאַסען, און מען האָט נישט געקענט זיין פולקאָם זיכער, אַז ס'וועט דאָ עפּעס נישט פּאַסירען. איז בעשלאָסען געוואָרען דאָסמאָל אויסצופיהרען דעם טויט־אורטייל אויף דעם „פּלאַץ פון דער רעוואָלוציע“. דער וועג אַהין פון דער טורמע ביז צו דער גיליאָטינע וואָס מען האָט דאָרטען געשטעלט, איז געגאַנגען איבער בּרייטע, גלייכע גאַסען, אויף וועלכע מען האָט געקענט גוט אָפּהיטען די אָרדענונג. די פוהר, אויף וועלכע מען האָט געפיהרט לואי דעם 16-טען האָבען בעוואַכט אַ פופצעהן טויזענד בעוואָפענטע מענשען, און מעהר ווי הונדערט טויזענד מאַן מיט ביקסען זענען געווען אויסגעשטעלט איבערן גאַנצען וועג, ערטערווייז זענען אַפילו געשטאַנען האַרמאַטען און מען האָט געהייסען האַלטען פערמאַכט אַלע פענסטער.

אַ מוראַדיגער גרויסער עולם האָט אַרומגערינגעלט דעם פּלאַץ וואו עס איז געשטאַנען די גיליאָטינע, גלייך נאָך דער עקזעקוציע האָבען זיך געפּינען אַ הונדערט מענשען, מענער און פרויען, וואָס האָבען דאָ געמאַכט אַ קאַראַהאָד און גענומען טאַנצען מיט געזאַנג און געשרייען: „געפאַלען דעם טיראַנס קאָפּ!“ אַנדערע זענען צוגעלאָפען צום עשאַפאָט פון וועלכען עס האָט גערונען אויף דער ערד דעם קעניגס בלוט און האָבען אין איהם געטונקט זייערע הענט, געוואָרפט צום אָנדענק טאַשען־טיכלעך אָדער שטיקלעך פּאַפּיר...

אייניגע האָבען געשריבען אַז די עקזעקוציע פון לואי דעם 16-טען האָט אויף דעם תּליון סאַנסאָן געמאַכט אַזאַ שרעקליכען איינדרוק אַז ער איז קראַנק געוואָרען. ער האָט זיך אָפּגעזאָגט פון זיין בלוטיגער פּראָפעסיע און איז אין אַ האַלב יאָהר אַרום געשטאָרבען. דאָס אַלץ איז מעהר נישט ווי אַ לעגענדע. שאַרל־אַנרי סאַנסאָן האָט נאָך עטליכע יאָהר ערפילט זיין אַמט, אָבער ווי עס ווייזט אויס, האָט דער טראַגישער סוף פון דעם קעניג טאַקע געמאַכט אַ שטאַרקען רושם אויפ'ן תּליון.

עס איז אַ פאַקט, אַז סאַנסאָן איז געווען ביים געהיימען גאָטעס־דינסט וואָס אייניגע פרעהערע פון דעם קעניגס אָנדענקונג האָבען אָפּגעהאַלטען באַלד נאָך זיין עקזעקוציע פאַר דעם תּליון איז דאָס געווען אַ ריזיקאַלישער שריט, דאָך האָט ער זיך דערויף ענטשלאָסען, און עטליכע טעג אַרום נאָך דער עקזעקוציע איז אין איינער פון די פּאַריזער צייטונגען געווען אָפּגעדרוקט אין סאַנסאָנס נאָמען אַ בעריכט וועגען דעם טויט־שטראָף וועלכען עס איז אויסגעקומען, אַז דער קעניג האָט אַרויסגעוויזען אויפ'ן עשאַפאָט ווייניג מוט. האָט סאַנסאָן גלייך אָפּגעלייקענט דעם דאָזיגען בעריכט און אָפּגעדרוקט אין דער זעלבער צייטונג דעם פאָלגענדען בריף וועגען לואיס לעצטע מינוטען, וואו עס איז גאַנץ קלאָר צו שפירען זיין געפיהל צו יענעם, וועמען ער האָט מיט אייגענע טעג פריהער געמוזט גיליאָטינירען:

„אָט איז דער געטרייער אמת, ווי אַזוי עס איז צוגעגאַנגען לואיס עקזעקוציע:

ווען ער איז אַרויס פון דער פוהר, האָט מען איהם ערקלערט אַז מען מוז אַראָפּנעהמען פון איהם דעם ראָק. ער האָט זיך געגען דעם אַנטקעגען געשטעלט זאָגענדיג אַז מען קען דורכפיהרען די עקזעקוציע אַזוי ווי ער איז געקליידעט. נאָכדעם ווי מען האָט איהם געגעבען צו פערשטיין אַז דאָס איז אונמעגליך. האָט ער אַליין געהאָלפען אַראָפּנעהמען פון זיך דעם ראָק. דאָס זעלבע איז אויך געווען ווען עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען בינדען איהם די די הענט. ער האָט געזאָגט אַז מען דאַרף דאָס נישט אָבער נאָכדעם ווי איינער פון די וואָס האָבען איהם בעגלייט האָט איהם געזאָגט אַז דאָס איז דער לעצטער קרבּן, וואָס ער מוז ברענגען האָט ער אַליין אויסגעשטרעקט די הענט צום בינדען, אויך האָט ער אַליין פאָרגעלייגט זיך אָפּצושערען די האָר. דערנאָך האָט ער געפרעגט צי מען וועט די גאַנצע צייט פּויקען. ער האָט דערויף בעקומען אַנ'ענטפער, אַז מען ווייס נישט, און דאָס איז טאַקע געווען אמת. ער איז אַרויף אויפ'ן עשאַפאָט און האָט זיך דערנעהנטערט צום ראַנד, ווי ער וואָלט געוואָלט עפּעס רעדען. מ'האָט איהם אָבער געזאָגט אַז דאָס איז אונמעגליך. האָט ער זיך געלאָזט אָפּפיהרען צו דעם אָרט, וואו מען האָט איהם צוגעבונדען (ד. ה. צום שפּרינג־ברעט פון דער גיליאָטינע) און ער האָט זעהר הילכיג אויסגעשריגען: „פאָלק, איך שטאַרב אונשולדיג!“ דערנאָך האָט ער זיך אַ קעהר געטון צו אונז און געזאָגט: „מיינע הערען, איך בין אומשולדיג אין די אַלע זינד, וואָס מען וואַרפט אויף מיר אַרויף, איך וואָלט געוואָלט אַז מיין בלוט זאָל בעפעסטיגען פראַנקרייכס גליק!“ דאָס זענען געווען דינע לעצטע ווערטער.

ש. גינזבורג.

נײער פאָהר־פּלאַן

אריין אין קראַפט פון 15-טען מאַי אָן

פון לאָדזער פאַבריקס־באַהן גייט אָפּ:

1.00	קיין קאָלושעק (אויף טשענסטאָכאָוו, קראַקאָ, וואַרשאָ).
5.20	קיין קאָלושעק (מיט פערבינדונג וואַרשאָ).
7.15	קיין קאָלושעק (מיט פערבינדונג אויף קאַטאָוויץ, קראָקאָ, סקאַזשיסקאָ).
8.05	קיין ווידזעוו
8.35	קיין קאָלושעק (זונטאָג און יום־טוב פון 21-טען מאַי ביזן 10-טען ווזשעשיען).
9.35	קיין קאָלושעק (זונטאָג און יום־טוב) פון 21-טען מאַי ביזן 10-טען ווזשעשיען).
10.25	קיין קאָלושעק (פערבינדונג מיט'ן שנעל־צוג אויף וואַרשאָ און קראָקאָ.
13.00	קיין קאָלושעק
14.20	קיין קאָלושעק (מיט פערבינדונג - וואַרשאָ)
14.50	קיין סקאַזשיסקא (דירעקט אויסמיידענדיג קאָלושעק),
15.30	קיין קאָלושעק (אַרבייטס־צוג)
16.30	קיין קאָלושעק (מיט פערבינדונג אויף טשענסטאָכאָוו)
17.40	קיין קאָלושעק (מיט פערב. אויף קאַטאָוויץ)
18.40	קיין קאָלושעק (מיט פערבינדונ: אויף וואַרשאַ און קראָקאָ)
19.30	קיין וואַרשאָ (דירעקט דורך קאָלושעק)
19.55	קיין קאָלושעק (אַרבייטס־צוג קורסירט נאָר אין דער וואָכען)
20.55	קיין קאָלושעק
21.40	קיין קאָלושעק (מיט פערבינדונג אויף וואַרשאָ און סקאַזשיסקא)
22.50	קיין קאָלושעק (מיט פערבינדונג אויף קראָקאַ און קאַטאָוויץ)

פון קאַלישער באַהן געהט אָפּ:

0.15	קיין ווידזעוו
2.03	קיין אָסטראָוו (דורך קאַליש)
4.36	קיין וואַרשאָ
6.05	קיין גלאָוונא (יום־טובים פון 22-טען מאַי ביז'ן 11-טען ווזשעזשיען ד. י.).
7.28	קיין וואַרשאָ
8.03	קיין קאָלושעק
8.30	קיין זדונסקאַ־וואָלאַ (מיט פערבינדונג אויף קאַרשניץ)
9.00	קיין קוטנאָ (מיט פערב. אויף דאַנציג)
9.33	קיין אָסטראָוו און פּויזען
10.00	קיין גלאָוונא (זונטאָג און יום־טוב פון 21-טען מאַי ביז'ן 10 ווזשעשיען ד.י.)
12.42	קיין פּויזען און אָסטראָוו דורך קאַליש
12.57	קיין טהאָרן און טשעכאָטשינעק
13.12	קיין וואַרשאָ
14.10	קיין זדונסקאַ וואָלאַ
14.15	קיין קוטנאָ (פאַר יום־טובים פון 3-טען טשערוויעץ ביז'ן 2-טען ווזשעשיען ד.י.)
16.07	קיין אָסטראָוו
16.18	קיין וואַרשאָ
16.33	קיין קוטנא (מיט פערבינדונג אויף פּויזען, טהאָרן און גדיניאַ)
18.00	קיין גלאָוונא (קורסירען פרייטאָג, שבּת, זונטאָג, יום־טוב און פאַר יום־טובים)
18.10	קיין טשענסטאָכאָוו (דורך זדונסקאַ־וואָליאַ פון 9-טען טשערוויעץ ביז'ן 10 ווזשעש. ד.י.
19.35	קיין אָסטראָוו
19.56	קיין וואַרשאָ
20.08	קיין לעמבערג (דירעקט דורך ווידזעוו)
20.55	קיין זדונסקאַ וואָלאַ (קורסירט פון 20-טען מאַי ביז'ן 30-טען ווזשעשיען ד.י.)
21.25	קיין טהאָרן און טשעכאָטשינעק.
22.08	קיין פּויזען דורך קאַליש
23.20	קיין לאָוויטש
23.30	קיין זדונסקאַ וואָלאַ

אלעבען אין שטורם

זכרונות פון בערימטען יודיש־רוסישען רעוואָלוציאָנער

וולאַדימיר יאַכעלסאָן

(8

אַזוי האָט זיך אונזער „קאָנספּיראַטיווע קוואַרטיר“ געהאַלטען פיר מאָנאַטען, פאַר דער צייט בין איך דריי מאָל אַוועקגעפאָהרען פון פּעטערבורג מיט ספּעציעלע אויפטראַגען פון דער פּאַרטיי. איך האָב אַריבערגעפיהרט קיין אויסלאַנד לעוו האַרטמאַנען, נאָך דעם אויפרייס פון דעם צאַרס צוג בעלבען מאָסקווע. אויף דער בקשה פון דער פּאַרטיי „טשאָרני פערעדיעל“ האָב איך אַרויסגעפיהרט קיין אויסלאַנד וועראַ זאַסוליטש, ווען זי איז געוואָרען קראַנק.

(וועראַ זאַסוליטש האָט אין יאָהר 1877 געשאָסען אין פּעטערבורג אין גענעראַל טרעפּאָוון אַן אָפענער געריכט האָט זי בעפרייט, און גאַנץ רוסלאַנד האָט זיך געפרעהט מיט איהר בעפרייאונג, די פּאָליציי האָט זי באַלד געוואָלט ווידער אַרעסטירען, אָבער מען האָט זי שוין נישט געפונען, שפּעטער האָט זי יאָהרענלאַנג געאַרבייט אין אויסלאַנד מיט די רוסישע סאָציאַל־דעמאָקראַטען פּלעכאַנאָוו, אַקסעלראָד און אַנד.).

צום דריטען מאָל בין איך געפאָהרען קיין קעניגסבערג, פרייסען. פון דאָרטען האָב איך געדאַרפט פּראַנזערשיקען פּראָקלאַמאַציעס פון דעם „אויספאָלנימעלני קאָמיטעט“ פון דער פּאַרטיי „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ“ צום פראַנצויזישען פאָלק וועגען דעם וואָס מען האָט אין פּאַריז אַרעסטירט האַרטמאַנען, אויפ'ן פערלאַנג פון דער צאַרישער רעגירונג.

איך געדענק קלאָר נאָך ביז'ן הייטיגען טאָג מיט אַלע קלענסטע איינצעלהייטען, ווי אַזוי איך האָב אַרויסבעגלייט האַרטמאַנען פון רוסלאַנד. איינמאָל, איך אַ פראָסטיגען טאָג, אין אָנהויב דעצעמבער פון יאָהר 1879, האָב איך דערהערט ביי אונזער טיר אַ קלונג, און באַלד אַ געוויסען קלאַפּ, וואָס האָט געווינט פאַר אַ צייכען, אַז עס איז אַנ'אייגענער, ווען איך האָב געעפענט די טיר, איז אַריינגעלאָפען דער שטענדיג פערנומענער „סטרוזש“ דאָס הייסט, אַלעקסאַנדער מיכאַילאָוו.

לויפענדיג צום עס־צימער וועלכער איז אויך געווען דער גאַסט־צימער און מיין שלאָף־צימער, האָט ער מיר, אויפ'ן וועג, פערהיקענדיג זיך, ווי עס איז געווען זיין שטייגער, ווען ער האָט זיך געאיילט אַדער איז געווען אויפגערעגט:

— וולאַדימיר, וועסט פאָהרען בעגלייטען קיין אויסלאַנד דעם אַלכעמיקער (דאָס איז געווען האַרטמאַנ'ס צונאָמען)?

דאָס איז פערשטעהט זיך, שוין געווען אַ בעשלאָסענע זאַך, אָבער ער האָט דאָס מיר פאָרגעשלאָגען אין דער פאָרם פון אַ פראַגע, איך האָב ערקלערט אַז איך בין גרייט, אָבער דערביי האָב איך אָנגעוויזען, אַז אַזאַ רייזע איז זעהר ריזיקאַליש אַזוי גיך נאָך דעם 19-טען נאָוועמבער)(דעם טאָג, ווען מען האָט אויפגעריסען דעם צאַר'ס צוג לעבען מאָסקווע).

ביים טיש האָבען געטרונקען טיי העסיע העלפמאַן, קאַטיאַ טומאַנאָוואַ און סאָפיאַ פּעראָווסקאַיאַ. מיכאַילאָוו האָט זיך בעגריסט מיט זיי. ביי זיינע ווערטער צו מיר האָט זיך אויף פּעראָווסקאַיאַס פּנים געלעגט אַנ'אויסדרוק פון ערנסטער זאָרג, עס איז געווען קענטיג אַז זי ווייס שוין וועגען דעם בעשלוס אַרויסצופיהרען האַרטמאַנען קיין אויסלאַנד.

— יע, מען מוז איהם וואָס גיכער אַרויספיהרען פון רוסלאַנד... ער זאָל זיך בערוהיגען, — האָט די געזאָגט, ווי ענטפערענדיג אויף מיין בעמערקונג.

מיר האָבען זיך באַלד גענומען צו דער אַרבייט.

מ'ר נעמען אויף לעוו האַרטמאַנ'ען נאָכ'ן אויפרייס פון צאַר'ס צוג

האַרטמאַן האָט געוואוינט אין אַ האָטעל. די פּאָליציי האָט שוין געוואוסט אַלע איינצעלהייטען פון זיין בעטייליגונג אין דעם אויפרייס פון צאַרס צוג לעבען מאָסקווע. די צייטונגען האָבען אָנגעגעבען אַלע איינצעלהייטען פון זיין ביאָגראַפיע, אויף די גאַסען זענען געווען אויפגעקלעפּט זיינע בילדער, און די רעגירונג האָט צוגעזאָגט אַ געלד־בעלוינונג פאַר דעם, וואָס וועט העלפען איהם כאַפּען.

דאָס, וואָס מען האָט איהם אַזוי גיך אויפגעדעקט, האָט אויף האַרטמאַנען געהאַט אַנ'אומגעהויערע ווירקונג, ער האָט איצט געהאַט נאָר איין געדאַנק: אַז ער טאָר זיך נישט אָפּגעבען דער פּאָליציי אַ לעבעדיגער. ער איז געוואָרען אויסערגעוועהנליך בערוהיגט. לויט ווי עס האָט אונז דערצעהלט אַלעקסאַנדער מיכאַילאָוו, וועלכער פלעגט איהם בעזוכען, פלעגט האַרטמאַן ביי דעם קלענסטען שאָרך אין קאָרידאָר פון האָטעל פערבאַריקאַדירען זיין צימער פון אינווייניג מיט טישען און שטולען, מיט אַזעלכע פאָרזיכטמיטלען האָט ער זעהר לייכט געקענט צוציהען צו זיך די אויפמערקזאַמקייט פון מענשען און פיהרען צו זיין אַרעסט. אָט פאַרוואָס מען האָט בעשלאָסען איהם גלייך אַרויספיהרען קיין אויסלאַנד.

מיכאַילאָוו האָט זיך געאיילט אַוועקצוגעהן, באַלד נאָכדעם ווי ער איז אַרויס, האָט זיך דערהערט זיך קלונג, ביים טיר, און צוויי קליינע קלעפּ, — אַ געהיימער צייכען, אַז דאָס זענען אייגענע מענשען, אויפ'ן שוועל איז ערשינען אַ שענקגעקליידעטער יונגערמאַן אין אַ היטעל פון אַנ'אייזשעניר, מיט אַ וויסען שאַל אויפ'ן האַלז, דאָס איז געווען האַרטמאַן.. איך האָב איהם באַלד נישט דערקענט. ער איז געווען אַ געלבליכער. און פון אונטער דעם שאַל האָבען זיך געזעהען קליינע באַקען־בערד, אָבער באַלד נאָך איהם איז אַריינגעקומען מיכאַילאָוו און איך האָב שוין געוואוסט, אַז מיין גאַסט איז האַרטמאַן.

מיכאַילאָוו האָט געהאַט אַ כלל קיינמאָל נישט אַריינצוקומען אין אַ געהיימען קוואַרטיר זאַלבענאַנד. בכלל איז מיכאַילאָוו געווען אויסערגעוועהנליך פאָרזיכטיג וועגען „קאָנספּיראַטיווע קוואַרטירען“ און „אומלעגאַלע פּערזאָנען“, ער פלעגט אַרומגעהן איבער די גאַסען און בעאָבאַכטען די אַלערליי רעוואָלוציאָנערע קוואַרטירען, זעהען, צי אין די פענסטער שטעהען די פערשידענע געהיימע צייכענס, און אַכטונג געבען אויף דעם, ווי די מענשען פיהרען זיך אויף.

(פאָרזעצונג קומט).

טעאַטער „סקאַלאַ“

סוקצעס! ענטציקונג! בעגייסטערונג!

היינט, דינסטאַג, 9 אַוונט היינט!
-- הנהה־בילעטען גילטיג --
די גרעסטע אַמעריקאַנער סטאַר־קינאָסטלער

פּרעזענטירט
מ. ווינדער
פאַר לאָדז

לוסי און מישא
גערמאַן
אין זייער לעצטער אַמעריקאַנער
טעאַטער־סענסאַציע
מאַמע און שוויגער
אין 3 אַקטען פון קאַלמאַנאָוויטש, מוזיק לעסקאָווסקי

די טעג די 2-טע פּרעמיערע!
פון לוסי און מישא גערמאַן
אַזוי איז דאָס לעבען!

בילעטען אין קאַסע פון 11—2 און פון 5 נ"מ.

א קאץ ביי סמעטענע...

ווען מ'שטעלט אַוועק אַליין אַ שומר

(א) מיט אַ געוויסער צייט צוריק איז דער פּראָפעסיאָנעלער גנב, לייב בראַווערמאַן געוואָרען אָנגעשטעלט אַלס אַ שומר אין דעם האָלץ־סקלאַד פון דער פירמע ראָזנער אויף פּראַנטשישקאַנער גאַס.

עס איז דעריבער קלאָר, ווי דער טאָג, אַז עס האָט נישט לאַנג געדויערט, און דער בראַווערמאַן איז געוואָרען אַזוי בראַוו, אַז ער האָט מיט דער הילף פון זיינעם אַ קאָלעגע, שמואל גערשענאָוויטש בעגנב'עט דיין באַלעבאָס.

ער האָט דערפאַר נעכטען בעקומען 3 יאָהר טורמע, און זיין „בעהעלפער“ — אַ האַלב יאָהר.

חוץ מזה האָט ער נאָך צובעקומען 2 יאָהר פאַר'ן בעגנבענען דאָס שפּייז־געוועלב פון איינעם משה בערגער, אויף קילינסקיעגאָ 52.

זעלבסטמאָרד

(א) אויף גראַבעליקא 5 האָט אויסגעטרונקען אַ גרויסע דאָזע עסיג־עסענץ די 34-יעהריגע יאַגינאַ שווירקאָווסקאַ. פּאַגאָטאָווע האָט זי אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין קרייז־שפּיטאָל.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספּעציאַליסט פאַר
אוירען, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייטען
11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)
טעל 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעהמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשעד 17
פון 11-1 און פון 2-3 נאָכמ.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, דעם 16 מאַי 1933

11.40 פרעסע-איבערזיכט. 11.50 מעטעאָ-ראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 11.57 צייט-סיגנאַל. 12.05 טאָג-פראָגראַם. 12.10 גראַמאָפאָן. 1.20 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 3.10 עקספּאָרט-קאָמוניקאַט. 3.15 ווירטשאַפטליכער קאָמוניקאַט. 3.25 לופט פליה און גזבגען-גאַז. 3.30 קאָמוניקאַטען. 3.35 „צווישען ביכער". 3.50 גראַמאָפאָן-פּליטע. 5.25 פּאָרלעזונגען. 5.00 סימפאָנישער קאָנצערט. 4.55 טאָג-פראָגראַם. 6.00 לייכטע מוזיק. 6.40 ידיעות. 7.00 פערשידענעס. 7.20 קאָמוניקאַט פון דער האַנדעלס-קאַמער. 7.30 פעליעטאָן. 7.45 ראַדיאָ-פּרעסע. 8.00 סימפ. קאָנצערט. 10.00 ליטעראַרישע פּערטעלשעה. 10.15 קאָנצערט. 10.45 גראַמאָפאָן. 10.55 קאָמוניקאַטען. 11.00 טאַנץ-מוזיק.

אויסלאַנד

6.55 לאָנדאָן – אָפּערע פון וואַגנער. 7.30 בראַטיסלאַוו – אָפּערע. 8.05 מינכען – 2 אָפּערעס פון שטאַטישען טעאַטער אין נירנבערג. 8.15 קאָפּענהאַגען – אָפּערע פון מאָצאַרט. 8.45 פּאַריז – אוידיציע.

בן־אַרי (אַרויסגעגעבען דורכ'ן פערלאַג אַ. גיטלין וואַרשאַ. דאָס ווערטערבוך ענטהאַלט אַנ'ערך 15 טויזענד העברעאישע ווערטער, אויסדרוקען, פראַזען; ס'קומען אין איהם אויך אַריין ביי־געשאַפענע ווערטער, מיט וועלכע ס'איז בעדייכערט געוואָרען די העברעאישע שפּראַך אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ענטוויקלונג פון יודישען ישוב אין ארץ־ישראל.

היינטצוטאָג איז אַזאַ פּראַקטיש ווערטערבוך באמת אַ דייער נוצליך האַנטבוך פאַר יעדען איינעם, וואָס וויל זיך פערפולקומען אין דער העברעאישער שפּראַך, אָדער בענוצט זיך מיט איהר אין וואָרט און שריפט.

פון דער לאָדזער בערזע

71.00	–	–	–	באַנק פּאָלסקי –
37.45	–		בודאָוולאַנע	3 פּראָצענטיגע
48.50	–		דאָלאַרובקע	4 „
49.38			סטאַביליזאַציע (אמ.)	7 „
40.00			וואַרשאַווער פּאַנד-בריף	8 „
36.00		„	לאָדזער „	8 „
30.30	–	–	–	ענגלישע פונט
7.62	–	נישט אָפיצ.	7.70,	דאָלאַר – אָפיצ.
9.30	–	–	–	גאָלד-דאָלאַר
4.90	–	–	–	גאָלד-רובל –
2.05	–	–	–	דייטשער מאַרק

אַ ברידער-מאָרד הינטער פּעטריקאָוו

(2) עהערנעכטען אין אָוונט איז אין'ם דאָרף דאָמיכאָוויצע, פּעטריקאָווער קרייז, אויסגעבראָכען אַ האַדער-סכסוך צווישען די צוויי ברידער וולאַדיסלאַוו און יוזעף דזיוואָנעק.

געהאַנדעלט האָט זיך עס וועגען אַ ירושה-סכסוך, מיט וועלכען זיי האָבען צווישען זיך נישט געקאָנט בשלום אַדורכקומען.

לסוף האָט דער 33-יעהריגער וולאַדיסלאַוו מיט אַ שטיין אין קאָפּ אָפּגעקלעפּט זיין יונגערען, 29-יעהריגען ברודער יוזעפ'ן אַ טויטען.

וולאַדיסלאַוו איז אַרעסטירט און ער געפינט זיך אין רשות פון דער געריכטס-מאַכט.

אַ נייע העברעאיש-פּויליש ווערטערבוך

אויפ'ן ביכער-מאַרק האָט זיך בעוויזען אַ פולשטענדיג העברעאיש-פּויליש ווערטער-בוך פון אַ.

ברוך צוקערמאַן איז לאָדז

די נאָהענטסטע טעג וועט בעזוכען אונזער שטאָט ה' ב. צוקערמאַן.

ה' צוקערמאַן איז אַ בעקאַנטע פּערזענליכקייט און אַנ'אָנגעזעהענער פיהרער פון דער יודישער אַרבייטערשאַפט אין אַמעריקאַ.

לעצטענס האָט ה' צוקערמאַן פערבראַכט אַ לענגערע צייט אין ארץ־ישראל און פיהרט איצט אָן מיט דער קרן-היסוד-אַקציע אין פּוילען.

ה' צוקערמאַן בעטייליגט זיך אין מאַסען-מיטינג, וואָס די רעכטע פועלי-ציון אָרדנען איין אין פילהאַרמאָניע מיטוואָך, דעם 24 ד. ח.

יוד. ספּאָרט-פעראיין „טייפון" ליקווידירט פון דער מאַכט

דער יודישער ספּאָרט-פעראיין „טייפון" (גלובנאַ 31 איז ליקווידירט געוואָרען פון דער מאַכט און טרעט צו צו דער טעטיגקייט.

היינט און פאָלגענדע טעג! מיכטיגע לעבענס-דראַמע פון מייסטער-רעזשי Gregory La Cava לויט ערצעהלונג פון דער בעקאַנטער אַרטיסטין Fanny Hurot

„סימפאָניע פון 6 מיליאָן"

אין די הויפּט-ראָלען: דער לאַנג נישט-געזעהענער ליבלינג פון די פרויען RICARDO CORTEZ ווי אויך די רייצענדע העלדין פון „זייטג געסל" IRENA DUNN

אויסערן פּראָגראַם: „אין לאַנד פון זילבערנעם לייב". אָנהויב פון די סעאַנסען: 4, 6, 8 און 10 אָוונט.

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי
אַנאָנס ביז 15 ווערטער

פרייע פּאָסטענס

אַ זיכטיגער מיטנייהער צו מענער-בעשטעלט ווערט געברויכט וואָלטשאַנסקאַ 161, נאָוואַק. 2562

ס'ווערט געזוכט אַ אָבערלאַק-דיימערין צו שטרימף, ווי אויך אַ וואָכען-מיידעל, באַלד געצאָהלט, ביי זאַלצבערג, וואָסכאָדניאַ 7. 2570

ראַקאַלען

צו פערמיטען איינצעלנע שטיבען אויף פראַנציסקאַנער גאַס. צו ערפאַהרע אויף פּאָמאָרסקאַ גאַס 35, ביי א. צוקערמאַן

צו פערמיטען 2 צימער און קיך און איין צימער און קיך, עווענטועל 4 צימער און קיך, ווי אויך אַ לאָדען און צימער. וואָלבאָרסקאַ 10, צו ערקונדיגען זיך ביים ווירט. 2563

אַ פראָנטאָווע צימער מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג פון זאָפאָרט איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען פּיעטריקאָווער 31, וו. 6

לאָזשי קענען בעקומען 2 אָנשטענדיגע יונגעלייט ביי אַנ'אינטעליגענטער פאַמיליע אויף חודש-געלד. ס'איז אויך אָפּצוגעבען אַ צימער אויף אַ פּראַצאָווניע פּאָמאָרסקאַ 14, פראָנט, 2. שטאָק, וו. 4

פערשידענעס

פּערזאָנען, וועלכע ווילען פאָהרען נאָך פּאַריז קענען זיך מעלדען אין זייער איינענעם אינטערעס נאַרוטאָוויטשאַ 7, וו. 17 פון 5–7 אָוונט. 2560

Wzorowa Prywatna Szkoła Powszechna z Przedszkolem Marji Wesołkówny, ul. Ewangielicka 2 (dawn. Piotrkowska 84) przyjmuje zapisy dzieci od klasy I do VI włącznie. Czesne znacznie obniżone.

Dr. S. KANTOR
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען
וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעהמט אָן פון 8–2 נאָכמ. און 4–9 אָוונד, זונטאָג און יום-טוב פון 8–2 נאָכמ.

שלאָסערי-אַרבייטען,
ווי אויך אויטאָגענישע שוויסונגען
מעטאַל-בעאַרבייטונגען
מאַשינען - טיילען
פירט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
קאָנסטאַנטינער 11/13.

אַ לאַנגיעהריגער
מיליטער-בעאַמטער
ערטיילט אייך עצות און אָנווייזונגען פאַר צוריקגעקומענע פון אויסלאַנד וועלכע האָבען צוליב וועלכע עס איז סיבות נישט דורכגעמאַכט דאָס מיליטער-דינסט. :-: ספּעציאַליסט אין שרייבען פון ביטעס פאַר
אייבציגע שפּילערס
ב. מאָן פּיעטריקאָווער 10

שיי מ. רעז
מיט פּאַריזער שריפטן און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אָנדולאַציע ביי קערש, סקווערנאַ 15

לעכער צו וועש
י. נאָרדמאַן
שרודמיעסקאַ 8

Doktór ŁAGUNOWSKI
powrócił
Piotrkowska 70
róg Traugutta
Tel. 181-83.
choroby skórne weneryczne imoczopłciowe
Gabinet Roentgenoleczniczy.
Przyjmuje od 8[30] do 10 1 — 2[30], od 6 do 8[30] w w niedziele i święta od 10–1.
Oddzielna poczekalnia dla pań.

LABORATORJUM
Chemiczno-Bakterjologiczne
Inż. Chem. F. SZAC
ul. Piotrkowska 37, tel. 230-85
Wszelkie analizy przemysłowe: wody, mydła, oleiny, artykułów spożywczych i t. d.
Ceny zniżone

DR. MED.
M. Glazer
הויט און וועגערישע קראַנקהייטען
וואוינט יעצט אויף
ZACHODNIA 64
Telefon 185-49
נעהמט אָן פון 12 ביז 2 און פון 7 ביז 8.30 אָוונד. 1697
זונטאָג און פייערטאָג פון 10 ביז 12 מיטאָג

כירורגישער קאַבינעט
Dr. Szreiber
איז געוואָרען איבערגעטראָגען אויף
Narutowicza № 9
tel. 122-95.
אָפּעראַציעס, אַמפּוטאַציעס, הערנע ושילאַקעס או"ח היילאַנשטאַלט-פרייזען.

Dr. med.
Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע - בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג.
נעמט אָן פון 8–11 פריה און 4–8 אָוונד, זונטאָג פון 9–1 בייטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21
נעמט אָן פון 2–3 און פון 6.30 ביז 8 אָוונט. זונטאָג פון 10–1 בייטאָג.
אַלע אַרט אַנאַליזען.
פאַר אַרבייטסלאָזע לעטשניצע-פרייזן

לעטשניצע
זגערזשער 17
נעהמט אָן קראַנקע אין אַלע ספּעציאַליטעטען
פון 9 פריה ביז 7 אַ זייגער אָוונט.
וויזיט 3 זל.

זיכערע הילף און אַ רפואה!

אָהן אָפּעראַציע, אָהן בלוט, אָהן אַ מעסער און אָהן בלוט-פערגיסונג פאַר הערנקע אויף ברוכען פאַר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאַליקעס אין גוף, פאַר הויקערס און פיס.

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס אַזוי ווי אַ מענשען קאָפּ, אָדער ווי אַ האַלבער-מאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם פיס און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה; דורך פעדדרייען די קנאָכען ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבליך. ספּעציעלע נוסענע הייל-באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט זורך גרו פון פראָפּעסאָרען מיט טייגע בעהאַנדלונג און פון דייטשען פּראָפעסאָר דאָקטאָר בראַכירעניוס בעוויזיגע זיכער דעם שווערסטען און פערעלטערטען ברוך, אויך פאַר הויקערס, ליימזונגען פיס הייל-באַנדאַזשען און אָפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פיס און פלאַך-פיס, ספּעציעלע איינלאַגען אין די שיך, קינסטליכע נומענע פיס, הענד און גומענע זאָקען פאַר די גראָסע קראַנקע אָדערן, עמפּפאַנגט פון 9 פריה ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אָוונד.

ארטאָפּעדישע אַנשטאַלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg **Łódź, Wólczańska 10**, tel. 221-77 front, parter.

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבעדינגט נייטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאַלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראַנעץ, פּראָפ. ד"ר י. מאַרישלער, פּראָפ. דר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע.
מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאָגונג.

ערשטענס דריק איך אויס מיין הערצינסטען דאַנק דעם ה' ד"ר. י. ראַפּאַפּאָרט, פאַר זיין זאָרגפעלטיגען פערלעגען מיר אַ באַנדאַזש לויט זיין מעטאָדע, וואָס פערזיכערט מיין געזונט.
(—) **Lajzor Tobias,**
Łódź, ul. Nowomiejska 7, III p.

STARSZY FELCZER
SZ, DERESZ
Lutomierska 4
שטעלט פּאַקען מיט פרישע קראַוויאַנקע און גיט אַרויס שוויאַדעצטוועס, טעגליך פון 8–10 פריה און פון 1–4 נאָכמ.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און דענטיסטישער קאַבינעט
11 בושעווישנער 11
טעלעפאָן 63-137
עס נעמען אָן דאָקטוירים ספּעציאַליסטען שיפמאַן, וואַלינסקי, שמירגעלד, קערשנער, שמערלאָווסקי, סלאַבאָדסקי, זאַלצוואַסער, איציקזאָן, סראַסאָווסקי, יאַקובזאָן און דענטיסטין סטאַראַפּאָלסקאַ.
וויזיט 3 זל.

DR. MED.
Z. LEWINSON
כירורג
אָרדינאַטאָר פון שפּיטאָל אויף דרעוונאָווסקאַ נעהמט איצט אָן אויף פּיעטריקאָווער 86, פראָנט 2. שטאָק פון 3–5 נאָכמ. 1780

Poradnia
WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1
נאָר פאַר וועגערישע הויט-קראַנקהייטן, און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. כוואַרץ - לאַמפּע, עלעקטרישער הייל-קאַבינעט.
מעטער פון 8 פריה ביז 9 אָוונט, פון 11–4 נ"מ נעמט אָן אַ פרוי-דאָקטאָר בנוגע קינדער און פרויען, זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמ. בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען.
וויזיט 3 זל.

פאר'ן אינהאַלט און טעקסט פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אדמיניסטראַציע איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אַנאָנס אָדער צוריקצואָהלען פאַר דעם אַנאָנס

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאָדז – 4 זלאָטעס אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ – 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקאַ – 1 דאָל.

נעקראָלאָגען–20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט, שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס מעהרערע וואָרט – 10 גר.

אַנאָנסען-פּרייז פאַר אַ מילימעטער-שורה

פאַר'ן טעקסט–8 גר. פרייטאָג און ערב-יו"ט–24 גר.	אין דער זייט	שפּאַלטען	
אין טעקסט–40	60–	4	
נאָכ'ן טעקסט–12	18–		

אויסער דער שטאָט 50 פראָצ. טייערער. אויסלאַנד 100 פראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman